

Eerste
Kamer *der Staten-Generaal*

Jaarbericht
Parlementair jaar

2011-2012

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
I De Eerste Kamer in Nederland en in Koninkrijksverband	8
1. Gebruik van bevoegdheden	9
1.1 Inleidende beschouwingen	9
1.2 Staatsrechtelijke positie: medewetgever en controleur van de regering	14
1.2.1 De Eerste Kamer als medewetgever	14
1.2.2 De Eerste Kamer als controleur van de regering	16
1.3 Nouvelles/nieuwe wetgeving	17
1.4 Toezeggingen	19
1.5 Moties	20
1.6 Schriftelijke vragen	22
2. Toetsingskader en -criteria	23
2.1 Rechtmatigheid	23
2.1.1 Grondrechtelijke toetsing	23
2.1.2 Staatsrechtelijke aspecten	24
2.2 Handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit	24
2.3 Wetssystematiek en wetgevingsproces	26
2.3.1 Vooruitlopen op aanhangige wetgeving	26
2.3.2 Samenhang van wetgeving	28
3. Koninkrijksrelaties	29
4. De Eerste Kamer in dialoog	31
4.1 Consultatie van deskundigen	31
4.2 Provinciebezoeken	32
4.3 Contacten met veteranen en nabestaanden	33
4.4 De Eerste Kamer online	33
4.5 Onderwijsprojecten	35
4.6 ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat	35

II	<i>De Eerste Kamer in internationaal verband</i>	36
1.	<i>De Eerste Kamer en Europa</i>	37
1.1	Europese werkwijze	37
1.2	De financieel-economische crisis in Europa	39
1.3	Europees Hof voor de Rechten van de Mens	40
1.4	Symposium Europees Veiligheidsbeleid	41
2.	<i>Internationale contacten</i>	42
2.1	Bezoeken en ontvangsten	42
2.2	Parlementaire Assemblees en conferenties	46
III.	<i>Bijlagen</i>	50
1.	<i>Samenstelling fracties in 2011-2012</i>	51
2.	<i>Commissies</i>	54
3.	<i>De Eerste Kamer in cijfers</i>	55
3.1	Wetgeving in cijfers	55
3.1.1	Behandelde wetsvoorstellen	55
3.1.2	Behandelde Europese voorstellen	55
3.1.3	Doorlooptijden wetsvoorstellen	56
3.2	Gebruik van bevoegdheden in de Eerste Kamer	57
3.2.1	Moties, schriftelijke vragen, interpellaties, novelles	57

Voorwoord

Eerste Kamer volop in bedrijf

De Eerste Kamer kijkt terug op een dynamisch en papierarm parlementair jaar 2011-2012 met zowel staatkundig als politiek boeiende ontwikkelingen. Na de wisseling van de samenstelling van de Eerste Kamer in juni 2011 is de vernieuwde Kamer volop in bedrijf. De val van het kabinet-Rutte in april 2012 had uiteraard ook zijn effect op de behandeling van wetsvoorstellen in de Eerste Kamer. De demissionaire status van het kabinet leidde er echter niet toe dat er wetsvoorstellen controversieel zijn verklaard en dus pas kunnen worden behandeld wanneer er een nieuw kabinet is aangetreden. In de Eerste Kamer passeerde dit jaar een aanzienlijk aantal belangwekkende wetsvoorstellen, zoals het verbod op onverdoofde rituele slacht, de verhoging van de AOW-leeftijd en de goedkeuring van het Europees Stabiliteitsmechanisme. De media hebben de behandeling van deze wetsvoorstellen nauwkeurig gevolgd en hebben de positie van de Eerste Kamer meermaals belicht.

Dit Jaarbericht geeft – met vermelding van de belangrijkste gebeurtenissen in het afgelopen parlementaire jaar – inzicht in de wijze waarop de Eerste Kamer van haar bevoegdheden gebruik heeft gemaakt en haar taken heeft verricht. In dit voorwoord zet ik enkele ontwikkelingen, die deels ook betrekking hebben op de werkwijze van de Eerste Kamer, afzonderlijk in het licht.

Expertmeetings

De Eerste Kamer heeft in het afgelopen parlementaire jaar opvallend veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het houden van een expertmeeting (ook wel: deskundigenbijeenkomst). Met deze bijeenkomsten bereidt de Eerste Kamer zich voor op de plenaire behandeling van een wetsvoorstel, nota of een door de Eerste Kamer geagendeerd thema (bijvoorbeeld bij een beleidsdebat). Zij bieden de gelegenheid om deskundigen en belanghebbenden te bevragen over de onderliggende problematiek en uitvoerbaarheid van een wetsvoorstel. In 2011-2012 zijn er expertmeetings gehouden over onder meer de Prostitutiewet, de Nationale Politie, de verhoging van de AOW-leeftijd, de goedkeuring van het Europees Stabiliteitsmechanisme en de Eerste Kamerverkiezingen. De Eerste Kamer organiseert deze expertmeetings steeds zelf en ze vinden dan ook doorgaans plaats in de eigen plenaire zaal.

Parlementaire Onderzoekscommissie

Op 4 oktober 2011 heeft de Eerste Kamer de Parlementaire Onderzoekscommissie Privatisering/Verzelfstandiging Overheidsdiensten ingesteld. Het onderzoek van deze commissie is gericht op de aan de privatiseringen en verzelfstandigingen voorafgegane parlementaire beraadslaging en op de gevolgen van de privatiseringen en verzelfstandigingen voor de relatie tussen burgers en de rijksoverheid. Het is de eerste keer in de geschiedenis van de Eerste Kamer dat een dergelijk omvangrijk parlementair onderzoek wordt gedaan. Dit betekent dat de Eerste Kamer haar eigen aanpak heeft moeten en kunnen bepalen bij het organiseren hiervan. Zo is er voor de ambtelijke ondersteuning van de onderzoekscommissie een externe staf aangesteld. Deze aanpak biedt een blauwdruk voor eventuele parlementaire onderzoeken van de Eerste Kamer in de toekomst.

> **p.11**
Europa en de
druk op het
wetgevings-
proces

Budgetrecht nationale parlementen

Op 23 november 2011 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor een verordening, die haar de mogelijkheid geeft om nationale begrotingen van eurolanden al in concept te beoordelen en extra eisen te stellen aan eurolanden die dreigen af te wijken van de regels in het Stabieliteits- en Groeipact. Dit voorstel brengt mee dat de begrotingswetten van de centrale overheid jaarlijks uiterlijk op 31 december van het jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar dienen te worden aangenomen en openbaar gemaakt. Sinds een aantal jaren worden alle begrotingswetsvoorstellen echter pas de laatste dag vóór het kerstreces door de Tweede Kamer aanvaard en kan de behandeling in de Eerste Kamer pas in januari beginnen. De verordening van de Europese Commissie zou de behandeling van de begrotingswetten door het nationale parlement derhalve ernstig kunnen bemoeilijken. De Eerste Kamer is momenteel in overleg met de regering over de vraag hoe deze kwestie kan worden opgelost.

Papierarm parlement

In september 2011 werd met de introductie van de 'Eerste Kamer App' voor Senatoren de mogelijkheid gecreëerd om op hun iPad de agenda's en vergaderstukken te ontvangen en te lezen. Het afgelopen parlementaire jaar heeft de Eerste Kamer volledig gedraaid op deze digitale vergadervoorziening. Zij voldoet daarmee aan haar eigen doelstelling van 'papierarm parlement'. De vaak honderden pagina's tellende vergaderstukken die de Senatoren wekelijks kregen, hoeven niet meer fysiek per post te worden verstuurd maar belanden met 'de klik op een knop' op hun adres. Niet alleen kunnen deze stukken nu vrijwel moeiteloos worden bezorgd, ook biedt de Eerste Kamer App de mogelijkheid om deze vergaderstukken te linken naar de bij het wetsvoorstel behorende Kamerstukdossiers op de website van de Senaat. Zo kunnen Senatoren snel en effectief worden voorzien van de informatie die zij nodig hebben om de vergaderingen goed voor te bereiden en de wetsvoorstellen weloverwogen te behandelen. De invoering van deze nieuwe werkwijze rond vergaderingen is in het afgelopen jaar bij zowel de Senatoren als de ambtelijke ondersteuning voorspoedig verlopen. De Eerste Kamer is het eerste parlement ter wereld dat deze innovatieve werkwijze hanteert. Op basis van de publiciteit die dit wereldwijd genereerde hebben diverse buitenlandse parlementen, als ook de Tweede Kamer, interesse getoond om hun vergadercircuit verder te digitaliseren.

Het Binnenhof, gravure uit de 18^e eeuw

Gebouw

Het gebouw van de Eerste Kamer is, monumentaal en historisch als het is, toch vrijwel continu aan verandering onderhevig. Zo kon de restauratie van de galerij die de Mauritstoren met het Mary Stuart-kabinet verbindt, worden voltooid. Het Mary Stuart-kabinet dat voorheen dienst deed als leeskabinet, werd voorlopig bekleed met dundoek waarop de oorspronkelijke 17e eeuwse gobelins zijn afgedrukt. Bedoeling is dat de echte gobelins in de toekomst naar deze kamer terugkeren. Ook voltooid werd het herstel van de rustkamer van prins Frederik Hendrik in de Mauritstoren. Achter de publieke tribune werden, ter vervanging van de 'oude' ambtenarenkamer in de gerestaureerde galerij, kamers ingericht voor ambtenaren die bewindslieden tijdens de debatten ondersteunen en werd de perskamer opnieuw in gebruik genomen.

Ik hoop dat onderhavig Jaarbericht bijdraagt aan completering van uw beeld van de Eerste Kamer en al wat haar raakt. Het aantreden van een nieuw kabinet zal het komende parlementaire jaar 2012-2013 ontegenzeggelijk interessante beraadslagingen opleveren.

Mr. G.J. (Fred) de Graaf

Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

I De Eerste Kamer in Nederland en in Koninkrijksverband

1. Gebruik van bevoegdheden

Dit hoofdstuk beschrijft hoe de Eerste Kamer is omgegaan met haar staatsrechtelijke bevoegdheden.

1.1 Inleidende beschouwingen

In het parlementaire jaar 2011-2012 beleefde de op 7 juni 2011 aangetreden Eerste Kamer haar vuurdoop. Weliswaar werd de nieuwe Senaat nog in het parlementaire jaar 2010-2011 geïnstalleerd, maar toen restten slechts enkele vergaderdagen tot aan het zomerreces.¹ De bulk aan wetsvoorstellen, niet zelden belangrijk, spoedeisend en met grote financiële consequenties, moest toen nog volgen. Deze inleidende beschouwingen² belichten in kort bestek de belangrijkste wetsvoorstellen die de Eerste Kamer in het parlementaire jaar 2011-2012 heeft behandeld en de belangrijkste overige gebeurtenissen op nationaal niveau waarbij zij betrokken is geweest. De conclusie is dat 2011-2012 een druk, zelfs hectisch wetgevingsjaar was. Dit werd niet in de laatste plaats veroorzaakt door stormachtige ontwikkelingen in Nederland en de rest van de wereld. De val van het kabinet-Rutte in april 2012³, de daaropvolgende totstandkoming van een Begrotingsakkoord tussen vijf Tweede Kamerfracties (waaronder drie uit de oppositie) en de economische crisis die de wereld nog steeds in haar greep houdt, veroorzaakten soms een zeer zware druk op de agenda van de Kamer.

Waken voor haastige spoed

Het afgelopen parlementaire jaar oefende de regering herhaaldelijk druk uit op de Eerste Kamer om bepaalde wetsvoorstellen voortvarend te behandelen. Verzoeken voor deze spoedige behandeling werden doorgaans gemotiveerd met een beroep op de grote financiële belangen van een bepaald voorstel of met een verwijzing naar de instanties die de nieuwe wet moesten uitvoeren en zich op die uitvoering moesten kunnen voorbereiden. De Eerste Kamer moest dus meerdere malen een snelle behandeling combineren met een zorgvuldige toetsing aan de criteria van rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Zo kreeg de Eerste Kamer in september 2011 het verzoek het wetsvoorstel over de regeling van een grondslag voor de heffing van rechten voor de Nederlandse identiteitskaart met grote spoed te behandelen. Het wetsvoorstel was een reactie van de regering op een arrest van de Hoge Raad, die had geoordeeld dat de Gemeentewet geen grondslag biedt voor het heffen van leges bij de aanvraag van een identiteitskaart. Omdat er ook geen andere grondslag voor legesheffing was, zorgde het arrest er voor dat identiteitskaarten voortaan gratis waren. De regering achtte dat onwenselijk, gelet op de

¹ De nieuwe Eerste Kamer diende nog wel vóór het zomerreces een oordeel te geven over het veelbesproken wetsvoorstel verhoging collegegeld langstudeerders.

² Voor de inleidende beschouwingen van vorig jaar zie het Jaarbericht 2010-2011.

³ De Eerste Kamer was goed voorbereid op de discussie over het controversieel verklaren van wetsvoorstellen, die na de val van een kabinet doorgaans losbrandt. Het College van Senioren had daarover namelijk na de val van het vorige kabinet in 2010 reeds een notitie laten opstellen en een nieuwe 'Procedureregeling besluitvorming tot eventuele controversieelverklaring van bij de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstellen' vastgesteld. Zie Jaarbericht 2009-2010, p. 13.

inkomstenderving van gemeenten van € 800.000 per dag. De Eerste Kamer slaagde erin het wetsvoorstel binnen twee weken nadat het haar was toegezonden af te doen, inclusief een schriftelijke ronde. Het wetsvoorstel werd aangenomen, maar vanuit de Kamer klonk wel kritiek op de terugwerkende kracht van de wet.

Vooraf in de laatste weken voor het zomerreces drong het – inmiddels demissionaire – kabinet nog eens aan op spoedige afronding van diverse wetsvoorstellen. Daarbij ging het enerzijds om belangrijke en omvangrijke wetsvoorstellen die al geruime tijd parlementair aanhangig waren en anderzijds om voorstellen uit het genoemde Begrotingsakkoord. Voorbeelden van de eerste categorie zijn het voorstel voor een nieuwe Politiewet (nationale politie) en het voorstel tot vermindering van het aantal rechtbanken en gerechtshoven (herziening gerechtelijke kaart). Voorbeelden van de tweede categorie zijn het wetsvoorstel uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013 (met daarin onder meer de verhoging van de btw per 1 oktober 2012) en het wetsvoorstel tot verhoging van de AOW-leeftijd.

> 311
wetsvoorstellen
behandeld

Met name het laatstgenoemde wetsvoorstel is historisch. De AOW-leeftijd ligt immers al sinds 1 januari 1957 vast op 65 jaar. Lange tijd leek elke poging deze leeftijd te verhogen gedoemd te mislukken. Slechts weinigen zullen het voor mogelijk hebben gehouden dat de val van het kabinet-Rutte en het daarop volgende Begrotingsakkoord ervoor zouden zorgen, dat in een wetgevingsproces van net iets meer dan een maand de AOW-leeftijd zou worden verhoogd naar 66 jaar in 2019 en 67 jaar in 2023. De gevraagde snelle behandeling in de Eerste Kamer riep daar overigens wel de nodige wrevel op, waarbij onder meer werd verwezen naar het niet respecteren van het in 2011 tussen werkgevers en werknemers gesloten Pensioenakkoord, alsmede naar de grote gevolgen van het nú verhogen van de AOW-leeftijd voor bijvoorbeeld uitvoeringsinstanties en mensen die al met prepensioen zijn.⁴ Het wetsvoorstel haalde weliswaar een meerderheid, maar de Kamer nam niettemin een motie aan waarin zij uitsprak dat de korte tijd die beschikbaar was voor behandeling van het voorstel onwenselijk is. Deze motie is ook tot de Eerste Kamer zelf gericht en geeft daarmee blijk van haar wil tot zelfreflectie.

⁴ Ter voorbereiding op de behandeling van dit wetsvoorstel is op 9 juli 2012 een informatiebijeenkomst gehouden met vertegenwoordigers van uitvoerings- en belangenorganisaties. Het videoverslag en het stenografisch verslag van deze bijeenkomst zijn [hier](#) te vinden.

Inontvangstname AOW-petitie door senator Kneppers-Heijner, namens de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Europa en de druk op het wetgevingsproces

De economische crisis en de reactie daarop door de lidstaten van de Europese Unie hebben hun weerslag gehad op de belasting van de Eerste Kamer. In slechts vijf dagen diende zij het wetsvoorstel tot wijziging van de begrotingsstaat van het ministerie van Financiën in verband met de *European Financial Stability Facility* (EFSF) te behandelen. Het EFSF is een in Luxemburg gevestigde rechtspersoon, belast met het bewaken van de financiële stabiliteit in Europa door het verstrekken van financiële steun aan eurolanden die in de problemen verkeren. Het EFSF is bedoeld als een tijdelijke faciliteit. De vaste commissie voor Financiën besloot bij ontvangst van het wetsvoorstel af te zien van schriftelijke behandeling en de Kamer te adviseren nog diezelfde avond het debat aan te gaan met de minister. Dit debat mondde uit in een hoofdelijke stemming waarbij het wetsvoorstel werd aangenomen.

De opvolger van het EFSF, het *European Stability Mechanism* (ESM), is eveneens de Eerste Kamer gepasseerd. De Senaat diende in te stemmen met een voorstel tot goedkeuring van het ESM-verdrag, alsmede met twee verwante wetsvoorstellen. Ook in dit geval was de beschikbare tijd voor behandeling beperkt. Desondanks slaagde de Eerste Kamer erin twee voorbereidende schriftelijke vragenronden, twee technische briefings met ambtenaren van het ministerie van Financiën en een openbaar gesprek met externe deskundigen te houden. De drie wetsvoorstellen werden op 3 juli 2012 na hoofdelijke stemming aangenomen.

Binnen de Eerste Kamer wordt verder scherp gelet op de gevolgen van het zogenaamde *two-pack* voor de behandeling van begrotingswetsvoorstellen. Het *two-pack* bestaat uit twee voorstellen van de Europese Commissie voor verordeningen voor het versterken van het economische en budgettaire toezicht en de beoordeling van ontwerp-begrotingsplannen. Op grond van een van beide ontwerpverordeningen moeten begrotingswetten jaarlijks uiterlijk op 31 december worden aangenomen en openbaar gemaakt. Voor de Eerste Kamer heeft deze begrotingssystematiek gevolgen, want zij krijgt de begrotingswetsvoorstellen doorgaans pas kort voor het kerstreces toegezonden nadat de Tweede Kamer ze heeft aangenomen. De Eerste Kamer kan deze voorstellen pas ná 31 december in behandeling nemen. De vaste commissie voor Financiën van de Eerste Kamer heeft over de beide verordeningen met de regering gecorrespondeerd en de Eerste Kamer zal de ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor haar grondwettelijke budgetrecht nauwlettend in de gaten houden.

> p.5
Expertmeetings

> p.16
Toekomstige
positie
Eerste Kamer in
begrotingscyclus

Doorschuiven en aanhouden

Dat de plenaire agenda haar grenzen kent, bleek uit het feit dat de Kamervoorzitter besloot het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet inburgering in verband met de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige niet meer vóór het zomerreces plenair te behandelen. Er was simpelweg geen ruimte meer voor. Het wetsvoorstel bepaalt onder meer dat nieuwkomers zelf verantwoordelijk zijn voor hun inburgering, ook op het financiële vlak (het voorstel voorziet wel in een sociale leenfaciliteit voor mensen met weinig of geen inkomen). Daarnaast kan het niet voldoen aan de inburgeringsplicht leiden tot een boete of het intrekken van de verblijfsvergunning. Hoewel de verantwoordelijke Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel had aangedrongen op behandeling vóór het zomerreces in verband met (onder meer) budgettaire consequenties, is de plenaire beraadslaging naar 11 september 2012 verplaatst. De Eerste Kamer behandelde vóór het zomerreces wel een ander wetsvoorstel op het terrein van het vreemdelingenrecht, te weten de implementatie van de zogenaamde Terugkeerrichtlijn. Een controversieel onderdeel van dit wetsvoorstel betreft het strafbaar stellen van het verblijf van een vreemdeling tegen wie een inreisverbod is uitgevaardigd. De Eerste Kamer dwong van de regering de toezegging af dat zij de Kamer een evaluatie zou toesturen van de effectiviteit en mogelijk ongewenste effecten van de gekozen maatregelen. Overigens had de regering ook bij dit wetsvoorstel op snelle behandeling aangedrongen. Nederland was namelijk te laat met het implementeren van de Terugkeerrichtlijn en riskeerde een boete van bijna vier miljoen euro.

Ook de plenaire behandeling van het wetsvoorstel huurverhoging op grond van inkomen is in het parlementaire jaar 2011-2012 nog niet afgerond. Dit wetsvoorstel biedt verhuurders van woonruimte de mogelijkheid de huurprijs jaarlijks met 5% bovenop de inflatie te verhogen indien een huishouden over een inkomen van meer dan € 43.000 beschikt. Het was oorspronkelijk de bedoeling dat de huurverhogingen al per 1 juli 2012 zouden ingaan, en met het oog daarop had de regering de Belastingdienst reeds toestemming gegeven belastinggegevens aan verhuurders beschikbaar te stellen. De rechter stak daar in kort geding echter een stokje voor, omdat volgens hem de verstrekking zonder de vereiste wettelijke grondslag in strijd is met de Wet bescherming persoonsgegevens. Die wettelijke grondslag ontbreekt nog steeds, aangezien de plenaire behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer is aangehouden in afwachting van een brief van de regering over de samenhang tussen dit wetsvoorstel en een uit het eerder genoemde Begrotingsakkoord voortvloeiend wetsvoorstel dat een huurverhoging van 1% voor lagere inkomens mogelijk maakt. Na ontvangst van de brief heeft de behandelende commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin besloten de beide wetsvoorstellen gezamenlijk te behandelen.

Verworpen wetsvoorstellen

De Eerste Kamer verwierp dit parlementaire jaar vier wetsvoorstellen. Twee van deze voorstellen waren afkomstig van de regering, terwijl de andere twee voorstellen initiatieven vanuit de Tweede Kamer waren. De Eerste Kamer ging niet akkoord met een regeringsvoorstel tot introductie van een echtscheidingsnotaris en verwierp tevens een voorstel tot wijziging van de Wet personenvervoer 2000. Van de initiatiefwetsvoorstellen werd allereerst een voorstel tot wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning in verband met de introductie van een doeluitkering verworpen. De meest in het oog springende verwerping betrof echter het afwijzen door de Eerste Kamer van het initiatiefwetsvoorstel inzake het invoeren van een verplichte voorafgaande bedwelmig bij ritueel slachten. Een meerderheid van de senatoren liet in deze kwestie het grondrecht van godsdienstvrijheid prevaleren en hield de rechtmatigheid van het ritueel slachten in stand. Als alternatief voor het verbod op de onverdoofde rituele slacht heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, mede naar aanleiding van vragen vanuit de Eerste Kamer, met de Vereniging van Slachterijen en Vleesverwerkende bedrijven, het Contactorgaan Moslims & Overheid, en het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap een convenant gesloten om het welzijn van slachtdieren te verbeteren.

> 4

wetsvoorstellen
verworpen

Volop staatsrechtelijke ontwikkelingen

Voor volgers van de staatsrechtelijke ontwikkelingen bood het afgelopen parlementaire jaar voldoende interessante casus. Allereerst debatteerde de Eerste Kamer met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het rapport van de Staatscommissie Grondwet en de reactie van het kabinet daarop. Het debat leidde tot twee aangenomen moties tot wijziging van de Grondwet, die verderop in dit Jaarbericht uitgebreider worden besproken. Verder maakte de Eerste Kamer voor het eerst gebruik van de mogelijkheid die de Wet op de Raad van State sinds 1 september 2010 biedt om rechtstreeks voorlichting aan de Afdeling advisering van de Raad van State te vragen. De Kamer deed dit in twee gevallen, die eveneens verderop in dit Jaarbericht uitgebreider aan de orde komen. Het komende parlementaire jaar zal de Eerste Kamer met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties debatteren over de wijze van verkiezen van de Eerste Kamer. In het Jaarbericht 2010-2011 werd reeds melding gemaakt van berichten over (vermeende) vergaande stemafspraken tussen politieke partijen bij de laatste Eerste Kamerverkiezingen, bedoeld om de (gedoog)coalitie aan een meerderheid in de Senaat te helpen.⁵ De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin heeft op 29 november 2011 een deskundigenbijeenkomst over de Eerste Kamerverkiezingen georganiseerd. Deze bijeenkomst diende ter voorbereiding op het nog te houden plenaire debat.⁶

Eveneens interessant vanuit staatsrechtelijk oogpunt is de voortgang in het onderzoek van de Parlementaire Onderzoekscommissie Privatisering / Verzelfstandiging Overheidsdiensten. In het Jaarbericht 2010-2011 is gememoreerd dat de Eerste Kamer besloot tot een onderzoek in de zin van artikel 70 van de Grondwet naar de kwaliteit en zorgvuldigheid van de besluitvorming over en de effecten van de privatisering en verzelfstandiging van overheidsdiensten. Een tijdelijke voorbereidingscommissie adviseerde de Kamer om geen parlementaire enquêtecommissie met zware dwangbevoegdheden in te stellen, maar voorlopig te volstaan met een parlementaire onderzoekscommissie. Die commissie is op 4 oktober 2011 ingesteld. Daarmee was het eerste omvangrijke parlementaire onderzoek in de geschiedenis van de Eerste Kamer een feit.⁷ De commissie doet onderzoek naar het Nederlandse privatiserings- en verzelfstandigingsbeleid van de afgelopen twintig jaar en richt zich vooral op de parlementaire beraadslaging en op de gevolgen van de privatiseringen en verzelfstandigingen voor de relatie tussen burgers en de rijksoverheid. Het onderzoek viel uiteen in een sectorspecifiek deel (casusonderzoek NS, KPN, de energiesector en de privatisering van re-integratiediensten), gevolgd door meer overkoepelende, openbare gesprekken met deskundigen en oud-bewindslieden in juni 2012. De onderzoekscommissie streeft ernaar haar eindrapport in oktober 2012 aan te bieden aan de Voorzitter van de Eerste Kamer.⁸

Tot slot was er een initiatief van enkele Tweede en Eerste Kamerleden om een Verenigde Vergadering der Staten-Generaal te beleggen die zou moeten beslissen over het verzoek om de behandeling van de eerder genoemde wetsvoorstellen rond het ESM uit te stellen tot na de Tweede Kamerverkiezingen van 12 september 2012. Aangezien de Voorzitter van de Eerste Kamer tevens Voorzitter van de Verenigde Vergadering is (artikel 62 Grondwet), diende hij op het initiatief te beslissen. In een brief van 14 juni 2012 heeft de Voorzitter het verzoek om een Verenigde Vergadering te houden afgewezen, omdat geen sprake was van aan de Verenigde Vergadering voorbehouden zaken. Het tweekamerstelsel brengt mee dat de Kamers apart beraadslagen en besluiten en dus tot onderling afwijkende besluiten

> **p.24**
Staatsrechtelijke
aspecten

> **p.14**
De Eerste Kamer
als
medewetgever

*De Parlementaire
Onderzoekscommissie
bij de openbare
gesprekken*

⁵ Zie Jaarbericht 2010-2011, p. 10-12.

⁶ Dit debat is in afwachting van de installatie van het nieuwe kabinet gepland voor 22 januari 2013.

⁷ Eén keer eerder, op 26 juni 1962, heeft de Eerste Kamer een bijzondere commissie ingesteld, om de onregelmatigheden in de Europese handel in schroot nader te bezien. Dit onderzoek was relatief beperkt in omvang.

⁸ Dit is gebeurd in het parlementaire jaar 2012-2013 op 30 oktober 2012.

kunnen komen. Alleen in de gevallen die de Grondwet uitdrukkelijk noemt, is een Verenigde Vergadering mogelijk. Een andere interpretatie ondergraaft het tweekamerstelsel, aldus de Voorzitter.

1.2 Staatsrechtelijke positie: medewetgever en controleur van de regering

De beide Kamers der Staten-Generaal zijn door de Grondwet belast met dezelfde taken. Deze kunnen onderverdeeld worden in twee categorieën. De eerste categorie is de wetgevende taak: de rol als (mede-)wetgever. De tweede categorie bestaat uit de controlerende taak: de rol als controleur van de regering. De Kamers beschikken deels over dezelfde bevoegdheden om hun taken uit te oefenen. Zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer heeft het recht moties in te dienen. Beide Kamers hebben verder het recht van enquête (zie artikel 70 Grondwet). Ook hebben beide Kamers het recht schriftelijke vragen te stellen en het recht van interpellatie, de tegenhangers van de in artikel 68 van de Grondwet opgenomen inlichtingenplicht van ministers en staatssecretarissen. Daarnaast kan een commissie een mondeling overleg hebben met een minister. Naast de genoemde overeenkomsten bestaan er ook verschillen in bevoegdheden tussen Eerste Kamer en Tweede Kamer, waarop de volgende paragraaf ingaat.

> p.12
Verworpen
wetsvoorstellen

1.2.1 De Eerste Kamer als medewetgever

De verschillen in bevoegdheden tussen beide Kamers bestaan vooral op het gebied van de (mede)wetgevende taak. De Eerste Kamer mag, anders dan de Tweede Kamer, niet zelf wetsvoorstellen indienen (het recht van initiatief) en kan wetsvoorstellen niet wijzigen (het recht van amendement), maar alleen aannemen of verwerpen. De Eerste Kamer heeft voor alle wetsvoorstellen die haar bereiken een vetorecht. De Eerste Kamer kan zich dus concentreren op de tekst zoals die is vastgesteld na behandeling in de Tweede Kamer en in overweging nemen hoe die wet zal gaan werken in de praktijk. Na afweging van de voors en tegens kan de Kamer besluiten het wetsvoorstel te verwerpen. Zo is in het afgelopen parlementaire jaar zoals vermeld een wetsvoorstel inzake de introductie van een echtscheidingsnotaris door de Kamer verworpen. Bij een dreigende verwerping kan de regering⁹ ervoor kiezen de Eerste Kamer toe te zeggen

⁹ In het geval van een initiatiefwetsvoorstel van een Lid of Leden van de Tweede Kamer: de initiatiefnemer(s).

een zogenoemde novelle (een wijzigingswetsvoorstel) bij de Tweede Kamer in te dienen.¹⁰ Een dergelijke toezegging kan voor de Kamer aanleiding zijn de behandeling van het aanhangige wetsvoorstel aan te houden totdat het wijzigingsvoorstel de Eerste Kamer bereikt heeft, om vervolgens alsnog in te stemmen. In het afgelopen jaar deed zich dit voor bij de schriftelijke behandeling van de Wet implementatie van bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken door de commissie voor Veiligheid en Justitie. Toen bij de behandeling bleek dat het wetsvoorstel op onvoldoende draagvlak binnen de Eerste Kamer kon rekenen, heeft de Minister van Veiligheid en Justitie in een brief aangekondigd het wetsvoorstel grondig te wijzigen alvorens het in de Eerste Kamer verder te verdedigen.

Ook kan een bewindspersoon een impasse doorbreken met de toezegging een bepaald artikel van een wetsvoorstel (nog) niet te handhaven. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de behandeling van de Implementatie van herziene telecommunicatierichtlijnen en de Verzamelwet Verkeer en Waterstaat 2010. Hier heeft de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie toegezegd een bepaald wetsartikel tot 31 december 2012 niet te handhaven en om in de tussentijd Europese initiatieven op dit onderdeel af te wachten.

De Eerste Kamer kan daarnaast de behandeling van een wetsvoorstel aanhouden. Dit kan zich voordoen bij politieke bezwaren of omdat de Kamer het wetsvoorstel in samenhang met een ander wetsvoorstel wil behandelen of uit oogpunt van integrale afweging een beleidsnota of evaluatierapport wil afwachten.

De Eerste Kamer behandelt een wetsvoorstel na verwerking van eventuele amendementen van de Tweede Kamer en nota's van wijziging van de regering. Zodra een wetsvoorstel de Eerste Kamer ter behandeling heeft bereikt, kan de regering geen nota's van wijziging meer inzenden. De Kamer toetst bij de invulling van haar (mede)wetgevende taak aan een aantal criteria, die globaal worden aangeduid met de trefwoorden: rechtmatigheid, uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid en effectiviteit. Die criteria zijn uitgewerkt in de 'aandachtspunten voor wetgevingskwaliteit', die de Kamerleden sinds het voorjaar van 2008 als hulpmiddel kunnen gebruiken bij de toetsing van wetgeving.

De Eerste Kamer heeft de laatste jaren steeds nadrukkelijker ook voor- en nagehangen algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) tegen het licht gehouden. AMvB's bevatten namelijk soms bepalingen die verstreckende gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor de uitvoerbaarheid van wetgeving. Mede daarom rekent de Eerste Kamer het tot haar taak toezicht uit te oefenen op de totstandkoming van deze lagere regelgeving. Veel wetten regelen parlementaire betrokkenheid bij AMvB's door het stellen van een termijn waarbinnen het parlement op een ontwerp kan reageren. Ook komt het voor dat een wet de beide Kamers expliciet de mogelijkheid biedt de wens uit te spreken een onderwerp dat in een AMvB geregeld is alsnog bij wet te regelen.¹¹

Voorlichting Raad van State

De Eerste Kamer heeft in februari 2012 voor het eerst gebruik gemaakt van de mogelijkheid om rechtstreeks voorlichting over een wetsvoorstel te vragen aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Deze mogelijkheid bestaat sinds 1 september 2010, toen de vernieuwde Wet op de Raad van State in werking trad.¹² Tijdens de schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector stelde de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin vast dat het voorstel gedurende de behandeling in de Tweede Kamer aanzienlijk was gewijzigd. De Tweede Kamer had acht amendementen aangenomen en de regering had vier nota's van wijziging ingezonden. Op voorstel van de commissie heeft de Eerste Kamer de Afdeling advisering gevraagd haar licht te laten schijnen over de gevolgen van deze wijzigingen voor de

¹⁰ Een novelle heeft dan de volgende formulering: "Indien wetsvoorstel X (= het wetsvoorstel waartegen de Eerste Kamer bepaalde bezwaren heeft) tot wet wordt verheven, dan wordt die wet als volgt gewijzigd".

¹¹ Zie aanwijzing 43 uit de Aanwijzingen voor de regelgeving. Zie voor dit onderwerp paragraaf 2.3.1 van deel I 'Vooruitlopen op aanhangige wetgeving'.

¹² Zie Jaarbericht 2009-2010, p. 26-27.

consistentie en samenhang van het wetsvoorstel, alsmede voor de rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid ervan. De gevraagde voorlichting is op 9 mei 2012 verschenen.

De Eerste Kamer heeft in 2012 ook voorlichting gevraagd over het voorstel voor een Wet op het accountantsberoep. Ook in dit geval ging het om voorlichting over de gevolgen van door de Tweede Kamer aanvaarde amendementen. Deze lieten zich mogelijk slecht verenigen met Europese ontwerp-regelgeving en weken bovendien erg af van het hoofdonderwerp van het wetsvoorstel: het samenvoegen van twee beroepsorganisaties van accountants.¹³ In beide voorlichtingen besteedt de Afdeling advisering veel aandacht aan het beoordelingskader dat zij voor verzoeken om voorlichting wenst te hanteren. De Eerste Kamer zal hierover in het nieuwe parlementaire jaar met de Raad van State van gedachten wisselen.

> p.37 Europese werkwijze

1.2.2 De Eerste Kamer als controleur van de regering

De Eerste Kamer moet beschikken over alle relevante informatie om haar taak als controleur van de regering te kunnen vervullen. Op dit punt heeft de Senaat dezelfde rechten als de Tweede Kamer, hetgeen ook zijn weerslag heeft gevonden in de Europese werkwijze van de Kamer. De Eerste Kamer heeft zich hiervoor gedurende het verslagjaar bij verschillende gelegenheden ingezet. Ook is het voor uitoefening van de controlerende taak van belang dat de Eerste Kamer om instemming wordt gevraagd, wanneer de procedures dit vereisen. Hierna worden twee voorbeelden besproken die zien op de controlerende rol van de Eerste Kamer.

Toekomstige positie Eerste Kamer in begrotingscyclus

De Europese schuldencrisis heeft het afgelopen parlementaire jaar veel aandacht gekregen in de Eerste Kamer. De Kamer heeft zich gebogen over een aanzienlijk aantal voorgenomen nationale en Europese maatregelen. Vanuit de Europese Unie tekende zich een duidelijke tendens af naar sterkere coördinatie en harmonisatie van economisch en begrotingsbeleid. In de Eerste Kamer is daarbij de vraag aan de orde gekomen wat de gevolgen van deze maatregelen zijn voor de mogelijkheden van het Nederlandse parlement om zijn controlerende taken uit te voeren. Het budgetrecht stond daarbij centraal.

Bepaalde plannen om de Europese schuldencrisis aan te pakken hebben in de Eerste Kamer geleid tot bezorgdheid. In het kader van het in 2011 ingevoerde 'Europees semester', waarbinnen lidstaten hun economisch beleid afstemmen, zijn nieuwe voorstellen gedaan om de nationale begrotingscycli te harmoniseren (het zogenaamde *two-pack*). De Europese Commissie heeft op 23 november 2011 een voorstel voor een verordening gepubliceerd dat haar de mogelijkheid geeft om nationale begrotingen van eurolanden al in conceptvorm te beoordelen en extra eisen te stellen aan eurolanden die dreigen af te wijken van de regels en handhavingmechanismes die gelden onder het Stabiliteits- en Groeipact (SGP). Artikel 3 lid 3 van de ontwerpverordening bepaalt dat begrotingswetten van de centrale overheid jaarlijks uiterlijk op 31 december van het jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar dienen te worden aangenomen en openbaar gemaakt.

De laatste jaren worden alle begrotingswetsvoorstellen pas de laatste dag vóór het kerstreces door de Tweede Kamer aanvaard en kan de behandeling in de Eerste Kamer pas in januari beginnen. In de loop der jaren is de praktijk ontstaan dat de Eerste Kamer begrotingswetsvoorstellen vóór 1 mei afhandelt. De mogelijkheid tot het houden van een volledige behandeling vormt de kern van het budgetrecht van het parlement. Een beperking van de tijd die de Kamer ter beschikking staat voor de behandeling van begrotingswetsvoorstellen, kan de facto neerkomen op een materiële inperking van het budgetrecht van de Eerste Kamer.

De commissie voor Financiën heeft een brief gestuurd aan de Minister van Financiën waarin zij de regering vraagt in te gaan op het spanningsveld tussen de versterkte Europese begrotingsdiscipline enerzijds en de effectieve uitoefening van het budgetrecht door het Nederlands parlement anderzijds. Naar aanleiding van het antwoord van de Minister van Financiën en op

¹³ Over dit laatste aspect heeft de Kamer eerder om een notitie verzamelwetgeving verzocht.

advies van de commissie voor Financiën heeft het College van Senioren besloten de regering uit te nodigen met het parlement te bespreken hoe zij denkt te kunnen voldoen aan haar verplichtingen uit de verordening in de Raad voor Economische en Financiële Zaken¹⁴ en beide Kamers niettemin hun begrotingsrecht ten volle kunnen uitoefenen. Deze discussie zal waarschijnlijk in het najaar van 2012 worden voortgezet.

Toezending Raadsdocumenten

Op 15 juni 2010 zegde de toenmalige Minister van Justitie, tevens Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de voormalige commissie voor de JBZ-Raad toe haar de documenten van de Raad van de Europese Unie ('de Raad') toe te zenden die voor de behandeling van de in de commissie geselecteerde dossiers relevant zijn.¹⁵ Deze Raadsdocumenten geven inzicht in de onderhandelingen in de Raad en in de wijzigingen die in voorstellen voor verordeningen of richtlijnen worden aangebracht gedurende het Europese wetgevingsproces. In het parlementaire jaar 2011-2012 heeft de huidige commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad geëvalueerd of deze toezegging voldoende wordt uitgevoerd. De commissie concludeerde allereerst dat de uitvoering van de toezegging traag op gang gekomen is. De eerste Raadsdocumenten werden pas in juni 2011 ontvangen.¹⁶ Een complicerende factor is verder dat de documenten doorgaans pas na afloop van een JBZ-Raad worden aangeboden, zodat er geen mogelijkheden voor beïnvloeding van de regering meer zijn. Deze late toezending houdt mede verband met het feit dat de regering alleen openbare Raadsdocumenten stuurt. Ook worden alleen documenten toegestuurd als besluitvorming in de Raad aan de orde is. De documenten kunnen echter ook interessante informatie voor de commissie bieden op het moment dat de stand van zaken besproken wordt.

De commissie heeft op 6 maart 2012 een mondeling overleg gehad met de Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel waarbij informatievoorziening met betrekking tot de Raad hoog op de agenda stond. De minister zegde toe de Eerste Kamer een brief te zullen sturen over de wijze waarop de informatievoorziening verbeterd kan worden binnen bepaalde praktische en juridische grenzen. Daar zal de minister ook de informatievoorziening van parlementen in andere EU-lidstaten bij betrekken, aangezien het toezenden van documenten bij een aantal andere parlementen soepeler verloopt.

De commissie kreeg overigens voor haar wens de informatievoorziening door de regering op Europees terrein te verbeteren nog een flinke steun in de rug van een rapport van de COSAC, de Conferentie van commissies voor Europese zaken van de nationale parlementen en het Europees Parlement. Uit dit rapport van april 2012 blijkt dat een groot aantal parlementen in andere Europese landen probleemloos Raadsdocumenten ontvangt van hun regeringen, ook wanneer die documenten zijn voorzien van een verspreidingsmarkering (*limite*) of een rubricering (*restreint/confidentiel*). Bij het afronden van dit Jaarbericht heeft de minister aan de Kamer per brief laten weten dat het thema zijn aandacht heeft en dat hij hiertoe nader in overleg zal treden met zijn collega-bewindspersonen.

1.3 Nouvelles/nieuwe wetgeving

De behandeling van wetsvoorstellen in de Eerste Kamer leidt met enige regelmaat tot de aankondiging van nieuwe wetsvoorstellen of nouvelles.

Vervallen nationaliteitsvereiste notaris

De behandeling van het wetsvoorstel over het laten vervallen van het nationaliteitsvereiste voor de notaris heeft in totaal vijf jaar geduurd. De voormalige vaste commissie voor Justitie hield in

¹⁴ De raadsformatie Economische en Financiële Zaken (Ecofin) bestaat uit de Ministers of Staatssecretarissen van Economische Zaken en/of Financiën van de lidstaten van de Europese Unie.

¹⁵ Zie Jaarbericht 2009-2010, p. 17-18.

¹⁶ Zie EUpdate nieuwsbrief nr. 11 d.d. 8 juli 2011.

2009 de behandeling van het wetsvoorstel aan in afwachting van een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Deze zou volgen op een procedure die de Europese Commissie was gestart tegen een groot aantal EU-lidstaten (waaronder Nederland), vanwege het niet vrij kunnen beoefenen van het beroep van juridisch dienstverlener. Ruim twee jaar later berichtte de regering de Kamer per brief over de uitspraak. Het Hof oordeelde dat een nationaliteitsvereiste in nationale wetgeving in strijd is met het beginsel van de vrijheid van vestiging.

Tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel op 5 juni 2012 bleek dat de Kamer een aantal bezwaren had tegen het geheel laten vervallen van het nationaliteitsvereiste. Allereerst is de Kamer principieel tegen het fenomeen van de ‘nationale kop’ bij implementatiewetgeving. Het Europees Hof oordeelde dat het nationaliteitsvereiste volgens het Europese recht niet mag gelden voor burgers uit EU-landen, maar wel voor burgers uit andere dan EU-landen. Het openstellen van het ambt voor burgers wereldwijd – de nationale kop – acht de Kamer bezwaarlijk. Ook voelde de Kamer weinig voor het openstellen van het ambt van notaris voor alle denkbare nationaliteiten wanneer er geen sprake is van wederkerigheid. De regering zegde vervolgens een wetswijziging toe met de strekking dat het nationaliteitsvereiste wordt vervangen door de eis van Unieburgerschap (inclusief het burgerschap van de EER-landen), en dat het wetsvoorstel pas in werking treedt als de bedoelde wetswijziging door de Kamers is aanvaard.

*‘Vergader-Kamer van de
Heeren Staten van
Holland en Westvriesland’
Gravure uit 1730*

Pelsdierhouderij

In het parlementaire jaar 2010-2011 heeft de Eerste Kamer het initiatiefvoorstel Wet verbod pelsdierhouderij en een door de initiatiefnemers aanhangig gemaakte novelle behandeld.¹⁷ De behandeling is toen geschorst in afwachting van een tweede novelle van de initiatiefnemers over flankerend beleid, bestaande uit onder andere een sloopregeling en fiscale voorzieningen voor de pensioenproblematiek. Deze tweede novelle, die in het vooruitzicht was gesteld voor begin 2011, is op 5 juli 2012 aangenomen door de Tweede Kamer. De vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft op 10 juli 2012 voorgesteld om op 25 september 2012 het voorbereidend onderzoek te houden over dit wetsvoorstel.

¹⁷ Zie Jaarbericht 2010-2011, p. 16.

1.4 Toezeggingen

Toezeggingen kunnen van grote betekenis zijn voor de toepassing van een wetsartikel of voor de uitvoering van een daaraan gekoppeld beleidsvoornemen. De toezeggingen en de uitvoering daarvan door de regering worden geregistreerd op de website van de Eerste Kamer. Op deze manier kan iedere geïnteresseerde de nakoming van de toezeggingen die de bewindspersonen bij de behandeling van de verschillende wetsvoorstellen hebben gedaan, gemakkelijk volgen. Eens per half jaar worden de toezeggingen gerappelleerd. Dit houdt in dat de desbetreffende bewindspersoon door de Kamer wordt gevraagd wat de status is van de nakoming van de toezegging.

Wetswijzigingen Politiewet

Maar liefst twaalf wijzigingen heeft de Minister van Veiligheid en Justitie de Eerste Kamer toegezegd over de wetsvoorstellen ‘nationale politie’ (Politiewet 200. en Invoerings- en aanpassingswet Politiewet 201X) De wetsvoorstellen houden een reorganisatie van de politie in waarbij er één landelijk politiekorps komt en de 25 regiokorpsen worden omgevormd tot tien regio’s van die nationale politie. De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft de wetsvoorstellen uitvoerig behandeld. De commissie heeft tussen de eerste en tweede schriftelijke ronde zelfs een expertmeeting aan de wetsvoorstellen gewijd. Na de tweede, wederom omvangrijke serie schriftelijke vragen van de commissie, zegde de minister in zijn antwoord elf wijzigingen toe. De toegezegde wijzigingen hebben onder andere betrekking op de hiërarchische relatie tussen de minister en de korpschef, meer parlementaire controle op de invulling van het beheer, de benoeming van de regioburgemeester, alsmede een evaluatie van de politie als rechtspersoon, de rol van de korpschef (artikel 27) en die van de regioburgemeester. Tijdens het plenaire debat zegde de minister nog een twaalfde wijziging toe, namelijk het ongeclausuleerd instemmingsrecht van de burgemeester en de officier van justitie bij de benoeming van lokale politiechefs. Op verzoek heeft de minister nog voor de stemming over de wetsvoorstellen alle toegezegde wijzigingen in een brief opgesomd. Voor het merendeel van de toezeggingen is een wetswijziging noodzakelijk. De minister zegde de Kamer in het plenaire debat toe de benodigde wetswijziging zo spoedig mogelijk bij de Tweede Kamer in te dienen.

> **104**
dagen
gemiddelde
doorlooptijd
wetsvoorstel

Kredietverlening onder de Wet Bankenbelasting

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel invoering van een bankenbelasting uitten vrijwel alle fracties grote zorgen over de mogelijke negatieve effecten van de voorgestelde bankenbelasting op de kredietverlening aan burgers en bedrijven. Aangezien banken als gevolg van het wetsvoorstel een bepaald percentage belasting moeten betalen over het geld dat zij uitlenen, bestaat de vrees dat banken minder krediet beschikbaar zullen stellen of daarvoor een aanzienlijk hogere vergoeding zullen vragen. De zorgen over de mogelijke effecten op de reële economie werden versterkt door twee brieven (één van 25 mei 2012 en één van 29 juni 2012) van De Nederlandsche Bank, die sombere scenario's schetsten.

Tijdens het plenaire debat op 2 juli 2012 en op 3 juli 2012 heeft de Staatssecretaris van Financiën, onder druk van verschillende fracties, stevige toezeggingen gedaan over de wijze waarop en de voorwaarden waaronder hij zal ingrijpen. Zo zegde hij toe accuraat en passend te zullen reageren wanneer de groei van de kredietverlening twee kwartalen negatief is. Ook een forse krimp van de bancaire kredietverlening is een reden voor de staatssecretaris tot heroverweging. Per kwartaal bekijkt De Nederlandsche Bank wat de invloed is op de kredietverlening. De resultaten zullen worden gedeeld met de Staten-Generaal. Afhankelijk van de situatie kan de staatssecretaris, naast het matigen dan wel op nul stellen van het tarief van de bankenbelasting, eveneens besluiten tot het verder uitstellen van de invoering van de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel.

Verschiede fracties vroegen in dit verband ook bijzondere aandacht voor de kredietverlening aan het midden- en kleinbedrijf (mkb). In het kader van de monitoring van de effecten van de bankenbelasting op de kredietverlening zegde de staatssecretaris daarop toe waar mogelijk een uitsplitsing te maken tussen het algemene niveau van kredietverlening en de specifieke kredietverlening aan het mkb. De staatssecretaris zal daarbij, samen met de Minister van EL&I, ingaan op de precieze cijfers voor het mkb en aangeven wat het kabinet daar momenteel aan doet en wat er in de toekomst nog aan kan worden gedaan. Na deze toezeggingen van de staatssecretaris is het wetsvoorstel met algemene stemmen aanvaard.

1.5 Moties

De Eerste Kamer maakt terughoudend gebruik van moties. Dit past niet alleen bij haar karakter van *chambre de réflexion*, maar het vergroot ook de effectiviteit van het instrument. In het parlementaire jaar 2011-2012 nam het aantal ingediende moties licht toe, maar nam het aantal aanvaarde moties sterk af. Ter illustratie: in het parlementaire jaar 2011-2012 werden 16 van de 58 moties aangenomen. In 2010-2011 werden er 32 van de 55 moties aangenomen. Hierna wordt een aantal opvallende moties aangehaald die de Eerste Kamer in het afgelopen jaar heeft aanvaard.

Hypotheekrenteaftrek

Tijdens de Algemene politieke beschouwingen van 25 oktober 2011 nam de Eerste Kamer een motie aan die de regering verzocht een commissie in te stellen voor een studie naar een meer toekomstbestendig stelsel van hypotheekrenteaftrek. Deze motie was mede een reactie op de Woonvisie van augustus 2011, waarin het kabinet zich voorstander betoont van handhaving van het geldende stelsel van hypotheekrenteaftrek. De Woonvisie was op haar beurt weer een reactie op een in 2010 door de Eerste Kamer aangenomen motie die het kabinet naar zijn integrale visie op de woningmarkt vraagt, “waarbij het huidige beslag van de hypotheekrenteaftrek op de algemene middelen substantieel wordt verminderd”.¹⁸

Omdat de Eerste Kamer de reactie van het kabinet op de eerstgenoemde motie onvoldoende vond – het kabinet meende dat een nieuwe studie niet essentieel zou bijdragen aan de kennis die al beschikbaar was – vroeg zij tijdens de Algemene financiële beschouwingen van 22 november 2011 bij meerderheid om een visiedocument over de toekomst van de hypotheekrenteaftrek.

¹⁸ Zie Jaarbericht 2010-2011, p. 3.

> 58

ingediende
moties

> 16

aangenomen
moties

Als gevolg van de val van het kabinet eind april 2012 is de toezending van dat visiedocument vertraagd. Uiteindelijk heeft de Eerste Kamer het op 25 mei 2012 ontvangen. De commissies voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin en voor Financiën hebben daarop besloten een plenair debat te wijden aan het woonbeleid, inclusief het onderwerp van de hypotheekrenteaftrek, zodra een nieuw kabinet is aangetreden.

Deeltijdstudenten

Bij de behandeling van het wetsvoorstel over de verhoging van het collegegeld voor langstudeerders aanvaardde de Eerste Kamer op 5 juli 2011 met algemene stemmen een motie met betrekking tot deeltijdstudenten. De motie verzoekt de regering om vóór 1 september 2012 een regeling te treffen zodat deeltijdstudenten niet onevenredig door de nieuwe wet getroffen zouden worden. In het eerste halfjaar van 2012 hield de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de vinger aan de pols bij de uitvoering van deze motie. De regering leek aanvankelijk niet overtuigd van de disproportionele gevolgen van het wetsvoorstel voor deeltijdstudenten, waarop de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) in januari en maart 2012 per brief hierover aanvullende vragen stelde aan de Staatssecretaris van OCW. In zijn antwoord liet de staatssecretaris weten dat er over het algemeen geen sprake zou zijn van disproportionele gevolgen van de nieuwe wet voor deeltijdstudenten, maar dat de regering in individuele gevallen deeltijdstudenten financieel tegemoet wilde komen. Deze mogelijkheid tot compensatie zou een wettelijke grondslag vergen die de staatssecretaris bij nota van wijziging wilde opnemen in een wetsvoorstel dat reeds aanhangig was in de Tweede Kamer. De commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stond positief tegenover de tegemoetkoming in individuele gevallen, maar niet tegenover de wijze waarop de staatssecretaris dit wilde realiseren.

De commissie sprak in een mondeling overleg hierover op 17 april 2012 met de bewindspersoon over een ongewenste 'koppelverkoop' met het in de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstel. De commissie wenste de politieke ruimte voor aparte afwegingen ten aanzien van de wenselijkheid van het desbetreffende wetsvoorstel en de compensatiemaatregel voor deeltijders. Na deze interventie van de commissie liet de staatssecretaris weten de compensatiemaatregel alsnog bij een apart wetsvoorstel te regelen. Dit wetsvoorstel werd bij indiening meteen plenair geagendeerd. In het plenaire debat op 12 juni werden de in het mondeling overleg aan de Eerste Kamer gedane toezeggingen herbevestigd, waarna het wetsvoorstel zonder stemming door de Kamer werd aanvaard.

> **1804**
dagen langste
doorlooptijd
wetsvoorstel

Definitie van het begrip 'veteraan'

Tijdens de plenaire vergadering van het initiatiefwetsvoorstel Veteranenwet – dat kon rekenen op Kamerbrede steun – nam de Eerste Kamer met algemene stemmen een motie aan. In deze motie roept de Kamer op om de definitie van veteraan te verruimen. Ze verzoekt de Minister van Defensie de mogelijkheid te creëren om militairen die betrokken zijn bij bijvoorbeeld antiterroristische operaties op Nederlands grondgebied de veteranenstatus toe te kennen. Dit zou betekenen dat dergelijke binnenlandse operaties aangewezen worden als missies ter handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde en dat als gevolg daarvan de betrokkenen onder de bijzondere zorgplicht van de nieuwe wet gaan vallen. Zo introduceert de wet de instelling van onder meer een klachtenadviescommissie, betere voorbereiding van de militair en zijn relaties voor uitzending en blijvende steun voor veteranen met gezondheidsproblemen als gevolg van de uitzending, onafhankelijk van het moment waarop deze problemen zich manifesteren. De Minister van Defensie heeft de motie betrokken bij het opstellen van de Veteranennota 2011-2012. Ook heeft hij een artikel in het Veteranenbesluit opgenomen waarmee de regering de bevoegdheid krijgt om de veteranenstatus toe te kennen aan militairen die deel hebben genomen aan langdurige en omvangrijke acties in gebieden waar intensief geweld heerst, op Nederlands grondgebied en ook daarbuiten.

Opsplitsen arrondissement Oost-Nederland

Met algemene stemmen werd op de laatste vergaderdag voor het zomerreces een motie aanvaard die de regering verzoekt om de in het wetsvoorstel 'herziening gerechtelijke kaart' voorgenomen schaalvergroting in Oost-Nederland dusdanig te beperken dat de regio Oost-Nederland zal worden opgesplitst in een 'Rechtbank Gelderland' en een 'Rechtbank Overijssel'. Het wetsvoorstel bevat onder andere voorstellen om het aantal arrondissementen terug te brengen naar tien en het aantal ressorten naar vier. Het nieuw te vormen arrondissement Oost-Nederland zou volgens het wetsvoorstel het grondgebied van de provincies Gelderland en Overijssel omvatten.

Ter voorbereiding op het plenaire debat voerde de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie gesprekken met de Raad voor de rechtspraak en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak over de herziening van de gerechtelijke kaart. Ook hield zij al in een vroeg stadium een mondelinge overleg met de minister, waarbij commissieleden ook al uitvoerig de bewindspersoon bevroegden over de 'regio-Oost'. In de schriftelijke rondes over het wetsvoorstel stelden diverse fracties vragen over de gevolgen van de schaalgrootte van het arrondissement voor de rechts-eenheid, de kwaliteit, de service, de bedrijfsvoering en de kosten van de rechtspraak in het arrondissement. Tijdens de plenaire behandeling bleef de regio-Oost ook niet onbesproken, hetgeen uiteindelijk leidde tot een unanieme aanvaarding van een motie om de regio-Oost inderdaad te splitsen. De minister gaf in het debat aan de motie uit te zullen voeren.

1.6 Schriftelijke vragen

Door middel van schriftelijke vragen kan een Kamerlid een bewindspersoon op een bepaalde zaak attenderen of om een standpunt of feitelijke inlichtingen vragen. Eerste Kamerleden maken in beperkte mate gebruik van de mogelijkheid tot het stellen van schriftelijke vragen aan de regering, om de effectiviteit van deze bevoegdheid te bewaren. In het parlementaire jaar 2011-2012 zijn twaalf schriftelijke vragen van Leden van de Eerste Kamer met het door de regering gegeven antwoord verschenen als Aanhangsel van de Handelingen. Zes van deze vragen werden ingediend door meerdere Leden van verschillende fracties.

Schriftelijke vragen betreffen vaak onderwerpen die niet direct betrekking hebben op een bij de Kamer ahangig wetsvoorstel of Europees voorstel. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen uit het parlementaire jaar 2011-2012 zijn de toekomst van de Nederlandse Residentie in Straatsburg, het voornemen van een universiteit om de hoofdstudie Friese Taal en Letterkunde op te heffen, het voldoen van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit aan Europese regelgeving, de positie van ontwikkelingslanden in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Besluit huurprijzen woonruimte.

2. Toetsingskader en -criteria

De Eerste Kamer toetst de kwaliteit van voorgestelde wetgeving. Rechtmatigheid, handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit zijn daarbij vaste aandachtspunten. Deze zijn uitgewerkt in een aantal 'aandachtspunten voor wetgevingskwaliteit', die behulpzaam zijn voor de Leden bij de beoordeling van wetsvoorstellen. Het gaat om juridische toetsing (rechtsbescherming, rechtszekerheid, juridische uitvoerbaarheid), maar ook om het in beeld brengen van de samenhang tussen wetsvoorstel, lagere regelgeving, beleidsnota's, toekomstige wetgeving, rapporten van derden en signalen van belanghebbenden. Inzicht in de samenhang zorgt er voor dat inconsistenties en problemen bij de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid voorkomen worden.

2.1 Rechtmatigheid

De Eerste Kamer beoordeelt op rechtmatigheid in brede zin. Rechtsbescherming, rechtszekerheid en verenigbaarheid met de Grondwet en verdragen zijn enkele juridische aspecten die de Eerste Kamer zorgvuldig meeweegt in haar oordeel. In sommige gevallen moet de Eerste Kamer een oordeel geven over fundamentele en controversiële kwesties, zoals de inbreuk op een grondrecht.

2.1.1 Grondrechtelijke toetsing

Ritueel slachten

Op 19 juni 2012 heeft de Eerste Kamer een initiatiefwetsvoorstel over het invoeren van een verplichte voorafgaande bedwelming bij ritueel slachten met ruime meerderheid verworpen. De Eerste Kamer heeft uitgebreid met de initiatiefneemster en met de regering – in haar functie als adviseur van de Eerste Kamer – van gedachten gewisseld over dit wetsvoorstel dat beoogde de in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren opgenomen uitzonderingsbepaling voor het verdoven van dieren voorafgaand aan de slacht, bij rituele slacht te laten vervallen.

De Kamer sprak in overgrote meerderheid haar steun uit voor de intentie van de initiatiefneemster tot het verbeteren van dierenwelzijn. Belangrijk onderwerp van de gedachtewisselingen was echter de mogelijke inbreuk van het wetsvoorstel op de vrijheid van godsdienst en de rechten van minderheden. Hierbij werd ook uitgebreid ingegaan op de gevolgen van een in de Tweede Kamer aangenomen amendement over onder meer de bewijslastverdeling. De Kamer vroeg de regering of zij binnen de bestaande wettelijke kaders mogelijkheden zag om het dierenwelzijn bij de rituele slacht te verbeteren. De Staatssecretaris van EL&I heeft hierop tijdens de

plenaire behandeling op 13 december 2011 aangegeven mogelijkheden te willen onderzoeken voor een convenant met de betrokken partijen bij de rituele slacht met afspraken voor een dergelijke verbetering. De staatssecretaris heeft vervolgens de opties voor een eventueel convenant geschetst in een brief aan de Kamer. Het debat is toen geschorst in afwachting van de uitwerking van het in de brief aangekondigde convenant.

Bij de hervatting van het debat op 12 juni 2012 heeft de Eerste Kamer uitgebreid met de Staatssecretaris van EL&I gesproken over het gesloten convenant. De initiatiefneemster stelde voor om de behandeling van het wetsvoorstel aan te houden in afwachting van een door haar aanhangig te maken novelle die een aantal bezwaren van de Kamer zou kunnen wegnemen. Hier bleek in de Kamer geen meerderheid voor te bestaan, waarna het wetsvoorstel door de Kamer werd verworpen.

2.1.2 Staatsrechtelijke aspecten

De Eerste Kamer is alert op kwesties die het staatsrecht raken. Bij de beoordeling van wetsvoorstellen wordt gekeken naar hun verhouding tot de Grondwet, internationale verdragen en staatsrechtelijke beginselen.

Rapport Staatscommissie Grondwet

De Eerste Kamer heeft op 7 februari 2012 met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gedebatteerd over het rapport van de Staatscommissie Grondwet en de reactie van het kabinet daarop. De Staatscommissie Grondwet is bij Koninklijk Besluit van 3 juli 2009 ingesteld om de regering te adviseren over de noodzaak van wijziging van de Grondwet. Daarbij moest zij zich meer specifiek uitlaten over een aantal onderwerpen zoals de toegankelijkheid van de Grondwet voor burgers, de wenselijkheid van een preambule, de grondrechten in het digitale tijdperk en de invloed van de internationale rechtsorde op de nationale rechtsorde. De Staatscommissie bracht haar rapport op 11 november 2010 uit. De reactie van het kabinet volgde bijna een jaar later, op 24 oktober 2011. In zijn reactie gaf het kabinet aan alleen voornemens te zijn een voorstel voor te bereiden om artikel 13 van de Grondwet, over het brief-, telefoon- en telegraafgeheim, te wijzigen. Daarmee ging het kabinet veel minder ver dan de Staatscommissie, die diverse wijzigingen van de Grondwet had voorgesteld.

De Eerste Kamer vond de kabinetsreactie te mager en nam twee moties aan om de regering tot meer actie te bewegen op het terrein van aanpassing van de Grondwet. Eén motie verzoekt de regering een voorstel te ontwikkelen voor een algemene grondwetsbepaling waarin is verankerd dat Nederland een democratische rechtsstaat is. In de andere motie wordt de regering verzocht een algemeen recht op een eerlijk proces in de Grondwet op te nemen. Het is nog onduidelijk of, en zo ja, hoe de regering deze moties gaat uitvoeren. De Tweede Kamer had op het moment dat de moties werden aangenomen nog niet over het rapport van de Staatscommissie gesproken¹⁹ en heeft bij een andere gelegenheid een motie over het recht op een eerlijk proces en toegang tot de rechter verworpen. De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin houdt de uitvoering van de moties nauwlettend in de gaten.

2.2 Handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit

De Eerste Kamer spant zich in om wetgeving, die naar haar opvatting in de praktijk tot uitvoerings- of handhavingsproblemen kan leiden, te voorkomen. Ook bekijkt de Eerste Kamer of wetten in de praktijk werkelijk het beoogde effect zullen hebben. Regelmatig stelt de Kamer vragen over de veronderstelde effecten van wetgeving. In sommige gevallen leidt dit tot het intrekken van het wetsvoorstel door de regering dan wel het verwerpen van het wetsvoorstel door de Kamer.

¹⁹ Deze bespreking heeft uiteindelijk in april en mei 2012 plaatsgevonden.

Vergunning onrechtmatige bewoning recreatiewoningen

In het parlementaire jaar 2010-2011²⁰ begon de Kamer met de behandeling van het voorstel voor de Wet vergunning onrechtmatige bewoning recreatiewoningen. Uit het voorlopig verslag bleek al dat de leden van de voormalige commissie VROM/WWI kritisch waren, onder meer vanwege een mogelijke inbreuk op de autonomie van gemeenten. Op 1 november 2011 is plenair gedebatteerd over het wetsvoorstel en bleek de Kamer nog altijd zeer kritisch over de effecten van het wetsvoorstel. In het bijzonder werd de inbreuk op de autonomie van gemeenten als ongerechtvaardigd en onnodig gezien. Het wetsvoorstel zou daarmee ook niet in lijn zijn met het beleid van de regering om de ruimtelijke ordening meer over te laten aan provincies en gemeenten. Daarnaast was ook van belang dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een voorstel had gedaan om als alternatief voor het wetsvoorstel beleidsregels op te stellen waarmee gemeenten zich verplichten om een vergunning te verlenen in de in het wetsvoorstel bedoelde situaties. Ook werden vraagtekens gesteld bij de proportionaliteit van het voorstel. Een en ander leidde ertoe dat de Minister van Infrastructuur en Milieu het wetsvoorstel op 10 februari 2012 heeft ingetrokken²¹. Als redenen hiervoor werden de zeer kritische houding van de Eerste Kamer, het aanbod van de VNG en het beleid van de rijksoverheid ten aanzien van ruimtelijke ordening gegeven.

Wijziging Wet personenvervoer 2000

Een meerderheid van de Eerste Kamer verwierp op 8 mei 2012 de Wijziging Wet personenvervoer in verband met een verordening betreffende het openbaar personenvervoer per spoor en over de weg (Wijziging Wp 2000). Dit wetsvoorstel beoogde implementatie van de zogeheten *Public Service Obligations*-verordening door de Wp2000 in overeenstemming te brengen met deze verordening. Oorspronkelijk werd met het wetsvoorstel voorts een mogelijkheid voor de stadsregio's Amsterdam, Haaglanden en Rotterdam geïntroduceerd om te kiezen voor aan- of inbesteden, maar bij nota van wijziging is deze mogelijkheid door een nieuw kabinet op grond van het regeerakkoord geschrapt. Hierdoor zou aanbesteden krachtens de Wp2000 verplicht blijven. Een meerderheid van de Eerste Kamer was echter van oordeel dat decentrale overheden, waarbij in de discussie met name werd gesproken over de grote steden met verschillende vervoersmodaliteiten (tram, bus, metro) en complexe omstandigheden, zelf zouden moeten kunnen kiezen voor al dan niet aanbesteden. Hoewel de tegenstanders beseften dat verplichte aanbesteding met verwerping niet van de baan was, besloten zij het wetsvoorstel niet te aanvaarden en initiatieven vanuit de Tweede Kamer af te wachten.

²⁰ Zie Jaarbericht 2010-2011, p. 21.

²¹ Zie de brieven van de minister van I&M van 27 januari 2012 en 10 februari 2012.

Op 21 juni 2012 is vervolgens een initiatiefwetsvoorstel bij de Eerste Kamer gearriveerd. Het wetsvoorstel voorziet erin dat de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht een openbaar vervoer-concessie kunnen verlenen aan een vervoerder waarop zij zeggenschap uitoefenen, zonder dat daartoe een aanbesteding is gehouden. Dit wetsvoorstel werd kort na het parlementaire jaar 2011-2012, op 2 oktober 2012, aangenomen door dezelfde Kamermeerderheid die op 8 mei 2012 de Wijziging Wp 2000 verwierp.

Digitale gegevensuitwisseling in de zorg

De ontwikkelingen rond het landelijk elektronisch patiëntendossier (EPD) zijn na de verwerping van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer op 5 april 2011 niet stil blijven staan.²² Uit de juridische analyse die op verzoek van de Eerste Kamer door de regering is uitgevoerd, bleek al dat de huidige regelgeving veelal toereikend is voor elektronische uitwisseling van medische gegevens. Ook Nictiz, het landelijke expertisecentrum voor de ICT in de zorg dat na verwerping van het wetsvoorstel op verzoek van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) onderzoek deed naar de continuering van de landelijke infrastructuur onder verantwoordelijkheid van de zorgaanbieders, komt tot de conclusie dat dit binnen de bestaande wettelijke kaders mogelijk is. Met de private doorstart eindigt de betrokkenheid van de Minister van VWS en is de Vereniging van zorgaanbieders voor zorgcommunicatie (VZVZ) verantwoordelijk geworden op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens. Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) en de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) zien erop toe dat wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving. Eén van de conclusies uit de evaluatie van het besluitvormingsproces rond het EPD-traject, dat op verzoek van de Eerste Kamer is uitgevoerd, is dat een dergelijk complex (ICT-)project meer kans van slagen heeft als de rijksoverheid geen sturende rol speelt. De overheid dient zich te beperken tot het samenbrengen van de partijen die vanuit hun betrokkenheid de verantwoordelijkheid nemen.

Introductie echtscheidingsnotaris

Het wetsvoorstel ter introductie van de echtscheidingsnotaris beoogde het mogelijk te maken dat een notaris een verzoek tot echtscheiding kan doen bij de rechtbank wanneer partijen een gezamenlijk verzoek tot echtscheiding indienen en zij geen gezag voeren over minderjarige kinderen. Diverse fracties binnen de Eerste Kamer hadden, evenals de Raad van State, hun twijfels bij nut en noodzaak van dit wetsvoorstel, gezien het in de praktijk geringe aantal gemeenschappelijke verzoeken tot echtscheiding van mensen zonder minderjarige kinderen. Ook hadden fracties hun bedenkingen bij de aantasting van het procesmonopolie van de advocaat en de deskundigheid van de notaris op het gebied van echtscheidingsrecht. In het plenaire debat van 15 november 2011 kon de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie de Kamer uiteindelijk niet overtuigen van nut en noodzaak van het wetsvoorstel. Een meerderheid van de Kamer verwierp daarop het wetsvoorstel.

2.3 Wetssystematiek en wetgevingsproces

Regelmatig stuit de Eerste Kamer op vragen over de wetssystematiek en het wetgevingsproces. Het gaat niet uitsluitend om technische vraagstukken maar vaak ook om vragen van staatsrechtelijke aard.

2.3.1 Vooruitlopen op aanhangige wetgeving

Ook dit parlementaire jaar heeft de Eerste Kamer aandacht gevraagd van de regering voor het vooruitlopen op wetgeving. De Kamer heeft de discussie met de regering over het vroegtijdig starten van voorhangprocedures voortgezet en heeft in een brief het vooruitlopen op wetgeving in algemene zin aan de orde gesteld. Verder heeft de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bij het wetsvoorstel inzake passend onderwijs het vooruitlopen op wetgeving aan de orde gesteld.

²² Zie Jaarbericht 2010-2011, p. 20.

Vroegtijdige voorhang gedelegeerde regelgeving

Vroegtijdig voorhangen van gedelegeerde regelgeving gaat over het aan het parlement voorleggen van gedelegeerde regelgeving voordat de Eerste Kamer het wetsvoorstel waarop de regelgeving is gebaseerd heeft aanvaard. Vorig parlementair jaar heeft de Eerste Kamer, naar aanleiding van een advies van de Raad van State, per brief haar zienswijze uiteengezet aan de regering. Op 18 augustus 2011 heeft de regering – na een rappel van de Kamer – daarop een reactie gestuurd. De regering stelt in haar brief dat het voor de hand ligt gedelegeerde regelgeving opnieuw voor te hangen bij de Kamer, wanneer bij de behandeling van een wetsvoorstel blijkt dat voorgehangen gedelegeerde regelgeving in strijd is met de wetsuitleg van de Eerste Kamer. De regering ziet echter geen reden de algemene regel te volgen dat pas gestart wordt met de voorhangprocedure als de behandeling van het funderende wetsvoorstel is afgerond. De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft de reactie van de regering betrokken bij het mondeling overleg over wetgevingskwaliteit op 11 oktober 2011. De Minister van Veiligheid en Justitie handhaafde daarin het standpunt van de regering en voerde als argument de snelheid van het wetgevingsproces aan. De minister sprak daarbij wel van randvoorwaarden bij het vroegtijdig voorhangen van regelgeving, namelijk: geen onomkeerbare zaken, niet vooruitlopen op wetgeving en bereid zijn om gedelegeerde regelgeving in te trekken wanneer zich in het debat met de Eerste Kamer nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Vooruitlopen op wetgeving

Onder andere het verloop van het wetgevingsproces bij het wetsvoorstel over het elektronisch patiëntendossier vormde voor de Eerste Kamer aanleiding om het vooruitlopen op wetgeving in algemene zin aan de orde te stellen. De Voorzitter heeft op verzoek van de commissie voor Financiën op 19 juni 2012 hierover een brief²³ gestuurd aan de minister-president. De laatste keer dat de Eerste Kamer de kwestie van vooruitlopen op wetgeving in algemene zin onder de aandacht bracht, was in september 2008. De discussie spitste zich destijds toe op de wijze waarop de regering in de media een beeld neerzette alsof een wet reeds een feit was, terwijl de Eerste Kamer het wetsvoorstel nog moest goedkeuren. Dit keer vroeg de Kamer de regering aan te geven in welke gevallen ze van plan is vooruit te lopen op wetgeving. De Kamer heeft aangegeven daarbij graag de klemmende redenen voor het vooruitlopen op wetgeving te ontvangen, alsmede een planning. Tot slot heeft de Kamer aangegeven dat zij het door haar voorgestane uitgangspunt – niet vooruitlopen op wetgeving – alsmede de voorstellen voor informatievoorziening aan de Kamer, graag opgenomen ziet in het Draaiboek voor de regelgeving en de Aanwijzingen voor de regelgeving.²⁴

*Zeppelin boven Hofvijver
13 oktober 1929*

²³ Ter inzage gelegd bij de afdeling inhoudelijke ondersteuning onder griffienummer 150847.u.

²⁴ Ten tijde van de vaststelling van dit Jaarbericht had de Eerste Kamer nog geen reactie ontvangen op deze brief.

In commissieverband is het vooruitlopen op wetgeving ook aan de orde geweest. Bij de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kwam het – in andere bewoordingen – ter sprake bij de behandeling van het wetsvoorstel passend onderwijs. De commissie stuurde op 8 november 2011 een brief aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de voorbereiding op de invoering van het stelsel van passend onderwijs, het voorgenomen tijdpad van het wetgevingstraject en de uiteindelijke implementatie van de daarin voorgestelde maatregelen. De minister antwoordde in haar brief aan de commissie dat zij zich “er volledig van bewust is dat slechts sprake kan zijn van voorbereiding op basis van beleidsvoornemens.”

2.3.2 Samenhang van wetgeving

Telecommunicatiebepaling in Verzamelwet Verkeer en Waterstaat

Een opmerkelijk voorbeeld waarbij samenhang van wetgeving een rol speelde, was de behandeling van de wetsvoorstellen Wijziging van de Telecommunicatiewet ter implementatie van de herziene telecommunicatierichtlijnen en Verzamelwet Verkeer en Waterstaat 2010. De samenhang tussen deze wetten ontstond bij de behandeling in de Tweede Kamer. Bij de stemming over het wetsvoorstel Wijziging Telecommunicatiewet en de amendementen bij dit voorstel op 22 juni 2011 werd namelijk een subamendement aangenomen, omdat een van de Tweede Kamerfracties per abuis voor had gestemd. Vervolgens heeft een lid van deze fractie bij het wetsvoorstel Verzamelwet Verkeer en Waterstaat een amendement ingediend om het aangenomen subamendement bij het wetsvoorstel Wijziging Telecommunicatiewet ongedaan te maken. De Verzamelwet, alsmede het amendement ter herstel van het abuis bij de stemming, is op 28 juni 2011 aangenomen. De Verzamelwet bevatte zodoende een bepaling over het schrappen van een door het aangenomen subamendement aan artikel 7.4a Telecommunicatiewet toegevoegde mogelijkheid voor internetproviders om “tegenoet te komen aan een uitdrukkelijk verzoek van de abonnee om diensten of toepassingen op grond van door de abonnee gespecificeerde ideologische motieven te belemmeren, mits de aanbieder de abonnee voor dit verzoek geen geldelijk of ander voordeel biedt en de aanbieder de mogelijkheid om aan een dergelijk verzoek te voldoen reeds voor 1 juni 2011 aanbod”.

Gezien de samenhang tussen beide wetsvoorstellen hebben de commissies voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en voor Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening besloten deze gezamenlijk te behandelen. Een verzoek van de Minister van Infrastructuur en Milieu (I&M) van 25 oktober 2011 om de behandeling van beide wetsvoorstellen te splitsen, teneinde de behandeling van de Verzamelwet te bespoedigen, werd door de commissies afgewezen. Splitsen zou namelijk kunnen betekenen dat de Kamer reeds een deel van de inhoud van een wetsvoorstel (namelijk een artikel over de Wijziging van de Telecommunicatiewet) aanvaardt, terwijl het eigenlijke wetsvoorstel (Wijziging van de Telecommunicatiewet) nog in behandeling is. Dit zou geen recht doen aan de samenhang tussen beide wetsvoorstellen. Wel is de minister in overweging gegeven om middels het op korte termijn indienen van novelles beide wetsvoorstellen zo te wijzigen dat zij niet meer in een inhoudelijke relatie tot elkaar staan. De minister besloot echter dit niet te doen. Tijdens de uiteindelijke plenaire behandeling van beide voorstellen in mei 2012 hebben meerdere fracties aandacht besteed aan de betreffende telecommunicatiebepaling in de Verzamelwet Verkeer en Waterstaat. Enkele fracties, die samen overigens geen meerderheid vormden, zagen zich zelfs genooddaakt om vanwege bezwaren tegen deze bepaling tegen de Verzamelwet te stemmen.

Huurverhoging op grond van inkomen

Een ander voorbeeld waarbij de Eerste Kamer nadrukkelijk rekening heeft gehouden met de samenhang van wetsvoorstellen is het wetsvoorstel Huurverhoging op grond van inkomen. Op 19 juni 2012 begon de Eerste Kamer de plenaire behandeling van dit wetsvoorstel. De beraadslaging werd echter geschorst in afwachting van een brief van de regering over het verband tussen dit wetsvoorstel en het toen nog bij de Tweede Kamer in te dienen wetsvoorstel Huurverhoging op grond van een tweede categorie huishoudinkomens. Het wetsvoorstel Huurverhoging op grond van inkomen maakt een maximale huurverhoging van 5% bovenop de inflatie mogelijk voor huishoudens met een inkomen van meer dan € 43.000. Het wetsvoorstel Huurverhoging op

grond van een tweede categorie huishoudinkomens ziet op een soortgelijke verhoging van 1% bovenop de inflatie voor huishoudens met een inkomen tussen € 33.000 en € 43.000. Het laatstgenoemde wetsvoorstel vloeit voort uit het zogenaamde Begrotingsakkoord. In de op 23 augustus 2012 verstuurde brief van de minister wordt duidelijk dat het de bedoeling is dat beide wetsvoorstellen op 1 januari 2013 in werking treden. Naar aanleiding van deze brief heeft de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin besloten de wetsvoorstellen, gezien hun onderlinge samenhang, gezamenlijk te behandelen.

De Flex-BV

In het vorige Jaarbericht²⁵ werd melding gemaakt van de ontvangen geconsolideerde wetteksten bij de wetsvoorstellen ter vaststelling van titel 7.13 BW over de personenvennootschap met daarin de introductie van de zogeheten Flex-BV. Vanwege de complexe wijzigingen in de wetsvoorstellen en de onoverzichtelijkheid die was ontstaan door amendering en nota's van wijziging, had de toenmalige vaste commissie voor Justitie de behandeling van de wetsvoorstellen stilgelegd en de regering verzocht om geconsolideerde teksten. Na ontvangst daarvan hervatte de commissie voor Justitie de behandeling van de invoeringswet. De behandeling van het wetsvoorstel ter vaststelling van titel 7.13 BW bleef vooralsnog aangehouden tot aan de voorgenomen gezamenlijke plenaire behandeling met de invoeringswet.

In het voorlopig verslag bij de invoeringswet werden door de Eerste Kamerleden veel vragen gesteld aan de regering: over nut en noodzaak van het wetsvoorstel, de helderheid en bruikbaarheid van de wetgeving en over de vormgeving van diverse artikelen in het wetsvoorstel. De regering liet daarop per brief weten dat zij naar aanleiding van het kritische voorlopig verslag voornemens was de procedure voor intrekking van de wetsvoorstellen in gang te zetten. De kern van de kritiek uit het voorlopig verslag – door de regering samengevat als 'knellend voor bestaande maatschappen en vennootschappen onder firma; wat tot onnodige kosten leidt' – gaf de regering aanleiding de voorstellen te heroverwegen. Volgens de regering hadden ook de beoogde gebruikers van de regeling – bij monde van VNO-NCW en MKB Nederland – tot op heden weinig steun uitgesproken voor de wetsvoorstellen. In december 2011 liet de regering weten de wetsvoorstellen definitief in te trekken.

3. Koninkrijksrelaties

Legislatieve terughoudendheid ten aanzien van Caribisch Nederland

De afgelopen jaren stonden in het teken van wetgevende en regelgevende activiteiten voor de totstandkoming van de nieuwe staatkundige structuur binnen het Koninkrijk. In het parlementaire jaar 2011-2012 lag de nadruk vooral op de uitvoering en uitwerking van deze wet- en regelgeving in het Caribisch deel van het Koninkrijk. De eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland) hebben sinds 10 oktober 2010 de status van openbaar lichaam (grotendeels vergelijkbaar met een gemeente) binnen het land Nederland. De nieuwe structuur had grote gevolgen voor de bestuurders en de bevolkingen van deze eilanden. Het pakket aan wetgeving om de nieuwe structuur vorm te geven was omvangrijk en om een periode van rust en gewenning te bewerkstelligen, is gekozen om gedurende vijf jaren na het ingaan van de nieuwe structuur terughoudend te zijn met het invoeren van nieuwe wet- en regelgeving in Caribisch Nederland. De Eerste Kamer heeft bij diverse gelegenheden deze legislatieve terughoudendheid bepleit. Om deze goed te kunnen bewaken heeft de Eerste Kamer alle bewindslieden gevraagd om een overzicht van de in voorbereiding zijnde, dan wel bij de Staten-Generaal aanhangige, wet- en regelgeving die van toepassing zal zijn in Caribisch Nederland. Daarnaast heeft de commissie voor Koninkrijksrelaties aangegeven ervan uit te gaan dat de regering eventuele aanvullende wet- en regelgeving uitdrukkelijk motiveert en aangeeft wat de gevolgen zijn voor de bevolking van Caribisch Nederland.

²⁵ Jaarbericht 2010-2011, p. 23.

Wet- en regelgeving die (mede) geldt voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt in beginsel door de betreffende vakcommissie van de Eerste Kamer behandeld. De vaste commissie voor Koninkrijksrelaties houdt een overzicht van deze wet- en regelgeving bij dat wekelijks bij de agenda van de commissie wordt gevoegd. Hiermee geeft zij nadere invulling aan haar rol als bewaker van de legislatieve terughoudendheid ten aanzien van de BES-eilanden.

Bevolkingen van Caribisch Nederland vertegenwoordigd door Staten-Generaal

De status van openbaar lichaam voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba betekent ook dat de inwoners van deze eilanden deel uitmaken van de Nederlandse bevolking. De delegatie van de Staten-Generaal heeft tijdens het Interparlementair Koninkrijksoverleg (hierna: IPKO) van januari 2012 op Sint Maarten niet alleen het Europese deel van Nederland vertegenwoordigd, maar representeerde ook de inwoners van Caribisch Nederland. Onder meer in die hoedanigheid is tijdens het IPKO overleg gevoerd met de parlementaire delegaties van Aruba, Curaçao en Sint Maarten over zaken als vervoer in het Caribische gebied, gezondheidszorg en jeugd en jongeren. De bevolkingen van Saba, Sint Eustatius en Bonaire zijn immers voor bepaalde voorzieningen deels afhankelijk van de andere landen in het Koninkrijk, zoals Sint Maarten en Curaçao.

Tijdens werkbezoeken voorafgaand aan het IPKO aan Bonaire, Sint Eustatius en Saba is niet alleen gesproken met volksvertegenwoordigers en bestuurders, maar hebben ook openbare bijeenkomsten met de bevolking plaatsgevonden.²⁶ Hierbij konden burgers hun persoonlijke observaties over de nieuwe status van de eilanden en de consequenties daarvan voor het dagelijks bestaan voorleggen aan Eerste en Tweede Kamerleden.

De commissie voor Koninkrijksrelaties heeft gedurende het parlementaire jaar 2011-2012 over een aantal aandachtsgebieden, zoals onderwijs en zorg overlegd met de regering om problemen op de Caribische eilanden onder de aandacht te brengen. Daarnaast is er aandacht geweest voor de gevolgen van verschillende maatregelen voor de koopkracht van de bevolking. Voorts heeft de commissie voor Koninkrijksrelaties gedurende het jaar de maatschappelijke, politieke en sociaal-economische ontwikkeling van de andere landen in het Koninkrijk besproken, met name die van de nieuwe landen Curaçao en Sint Maarten.²⁷

²⁶ Voor het verslag van deze bijeenkomsten zie annex bij Verslag van het IPKO van januari 2012.

²⁷ De eilanden Curaçao en Sint Maarten zijn sinds 10 oktober 2010 onafhankelijke landen binnen het Koninkrijk.

4. De Eerste Kamer in dialoog

Om haar taken op een goede wijze te kunnen vervullen, zoekt en onderhoudt de Eerste Kamer contacten met bijvoorbeeld bestuurlijke en maatschappelijke organisaties en deskundigen. Zo zijn in het afgelopen parlementaire jaar deskundigen geconsulteerd en hebben vertegenwoordigers van verschillende provincies een bezoek gebracht aan de Eerste Kamer. Voorts bieden de Eerste Kamer en de Tweede Kamer middels het initiatief 'De Derde Kamer' scholen een lesprogramma aan en biedt de Eerste Kamer studenten en pas afgestudeerden stageplaatsen aan. Bovendien heeft de Kamer twee websites, waarop belangstellenden kennis kunnen nemen van de activiteiten van de Eerste Kamer. Tot slot is op uitnodiging van de Voorzitter van de Eerste Kamer de Verenigde Vergadering op Prinsjesdag op 20 september 2011 – net als in het voorgaande jaar – bijgewoond door vierentwintig vrijwilligers afkomstig uit alle provincies. Hiermee heeft de volksvertegenwoordiging blijk gegeven van haar waardering voor het werk van de vele tienduizenden vrijwilligers in Nederland, die actief zijn bij maatschappelijke en ideële organisaties.

Finale Debat Derde Kamer
11 november 2011

4.1 Consultatie van deskundigen

De Eerste Kamer kan in de voorbereiding op de plenaire behandeling van een wet, nota of een door haar zelf geagendeerd thema (bijvoorbeeld bij een beleidsdebat) besluiten deskundigen en belanghebbenden te bevragen. De Eerste Kamer kan adviesorganen verzoeken om schriftelijk advies. Ook vinden op initiatief van de Kamer of een commissie geregeld expertmeetings en gesprekken met adviesraden plaats. Doel van die gesprekken is om informatie te verkrijgen over voor de Kamer relevante aspecten van wetgevingskwaliteit, zoals de uitvoerbaarheid. Hierna volgt een selectie van een aantal expertmeetings die in het afgelopen parlementaire jaar hebben plaatsgevonden.

Nationale Politie

Het wetsvoorstel over het instellen van een Nationale Politie is op 10 juli 2012 door de Eerste Kamer aangenomen. Tijdens de behandeling van dit wetsvoorstel organiseerde de commissie voor Veiligheid en Justitie op 15 mei 2012 een informatiebijeenkomst. In dat kader spraken de leden met hoogleraren op het gebied van strafrecht en criminologie, maar ook met de voorzitter van de politiebond ACP, een voormalig manager Strategie bij de Voorziening tot samenwerking

Politie Nederland en een voormalig lid van de Raad van State. Deze experts gaven hun visie op verschillende aspecten van het wetsvoorstel, zoals de meerwaarde van een op nationale schaal georganiseerde politie, de territoriale indeling van de politie, de positie van de regioburgemeester, de ministeriële verantwoordelijkheid voor de politie, de verdeling tussen ordehandhaving en strafrechtshandhaving, de prestaties in de strafrechtketen en het implementatietraject van dit wetsvoorstel.²⁸

Misstanden in de seksbranche

Het wetsvoorstel ter regulering van prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche heeft als hoofddoel de oorzaken van het voortbestaan van misstanden in de prostitutiebranche aan te pakken. Met het wetsvoorstel wil de regering lokale en regionale verschillen in handhaving en regulering verkleinen en zorgen dat autoriteiten meer zicht en grip op de seksbranche krijgen door alle vormen van prostitutie onder een vorm van regulering te brengen. Om zich nader te informeren over de mogelijke gevolgen van dit wetsvoorstel, organiseerden de commissies voor Veiligheid en Justitie en voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis der Koningin op 12 juni 2012 een openbare informatiebijeenkomst. De leden spraken die dag met de burgemeester van Amsterdam, de directeur van De Rode Draad, een politie-expert mensenhandel en vertegenwoordigers van de Vereniging voor Vrouw en Recht, GG&GD Utrecht en Soa Aids Nederland. In het gesprek stelden zij de uitvoeringsaspecten van dit wetsvoorstel aan de orde en stonden de deskundigen in het bijzonder stil bij de mogelijke consequenties van de registratieplicht. De meningen omtrent de vraag of de voorgestelde regulering de misstanden in de seksbranche zou verminderden, waren verdeeld, zoals in het verslag van de bijeenkomst te lezen is. Eerder had de commissie een gesprek met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, die een warm pleitbezorgster van het wetsvoorstel is.

Het 'woonlandbeginsel'

Mag bij de bepaling van de hoogte van een uitkering in landen buiten de Europese Unie rekening worden gehouden met de kosten van levensonderhoud van het land waar de uitkering wordt genoten? De commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid zag zich gesteld voor deze vraag naar aanleiding van de beoogde invoering van het woonlandbeginsel in enkele sociale-zekerheidswetten zoals de Algemene kinderbijslagwet (AKW) en de Algemene nabestaandenwet (ANW). In het bijzonder vroeg zij zich af in hoeverre het woonlandbeginsel verenigbaar is met het Unierecht, de Europese jurisprudentie op dit gebied en de associatieakkoorden. Gezien de specialistische aard van de materie besloot de commissie enkele concrete vragen hierover schriftelijk ter advies voor te leggen aan een externe deskundige op het gebied van Europees recht. Het advies is betrokken bij de verdere behandeling van het wetsvoorstel. Uiteindelijk bleek een Kamermeerderheid overtuigd van de juridische houdbaarheid van het voorstel.

4.2 Provinciebezoeken

De Eerste Kamer heeft voor de Kamerperiode 2011-2015 besloten alle provincies opnieuw uit te nodigen voor een inhoudelijke discussie. In overleg met de provincies is gekozen voor een nieuw *format*. In plaats van de provincies individueel uit te nodigen worden de provincies nu groepsgewijs ontvangen.

Tijdens de eerste ontvangst nieuwe stijl werd op 26 april 2012 met de Provinciale en Gedeputeerde Staten van Groningen, Friesland en Drenthe gediscussieerd over de thema's natuur en zorg. Met betrekking tot het natuurbeleid ging de discussie over de huidige gang van zaken op het gebied van natuurbescherming, de decentralisatie van het natuurbeleid, de manier waarop de provincies met deze bevoegdheden omspringen en de implementatie van de Europese regelgeving. Bij het thema zorg richtte de discussie zich op de bezuinigingen in de zorgsector, de consequenties voor de kwaliteit van de zorg en de bereikbaarheid van de zorg met name in dunbevolkte gebieden. Dit eerste bezoek 'nieuwe stijl' mocht zich verheugen in een grote opkomst.

²⁸ Een verslag van de bijeenkomst is hier te vinden.

4.3 Contacten met veteranen en nabestaanden

In het afgelopen parlementaire jaar heeft de Voorzitter van de Eerste Kamer verscheidene malen de Kamer vertegenwoordigd bij herdenkingen voor slachtoffers van oorlogsgeweld. De Voorzitter was onder meer aanwezig bij de herdenking van de oorlogsslachtoffers in voormalig Nederlands-Indië, de '4 mei herdenking' in het gebouw van de Tweede Kamer en de Nationale Dodenherdenking in Amsterdam. De eerste Ondervoorzitter van de Eerste Kamer heeft bij de herdenking van de slachtoffers van detentie in het Oranjehotel Scheveningen namens de Staten-Generaal een krans gelegd.

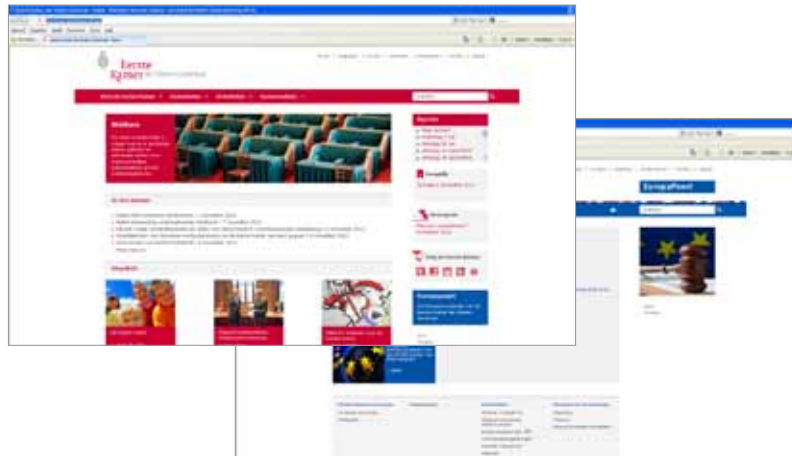
*Herdenking oorlogsslachtoffers
Nederlands-Indië
14 augustus 2012*

Naast deze herdenkingen heeft de Eerste Kamer dit jaar voorbereidingen getroffen voor een speciale ontvangst voor in geweldsituaties gewond geraakte militairen. De Kamervoorzitter en de voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking spraken hiertoe onder andere met een vertegenwoordigster van deze groep en met de Minister van Defensie. Dit idee, waarbij zowel fysiek als mentaal getroffen militairen van alle rangen en leeftijden betrokken zullen worden, zal in het volgende vergaderjaar worden uitgevoerd.

4.4 De Eerste Kamer online

De Eerste Kamer heeft twee met elkaar geïntegreerde websites. De website www.eerstekamer.nl is de algemene website van de Eerste Kamer. De Europapoort – www.europapoort.nl – is de Europese website van de Eerste Kamer. Op deze website staat informatie over de Europese activiteiten van de Kamer en haar commissies. Via deze websites kunnen belangstellenden kennis nemen van activiteiten van de Kamer op het gebied van nationale en Europese wet- en regelgeving en overige activiteiten. In februari 2012 is de vernieuwde homepage van de website op de Hofvijver gepresenteerd door de Voorzitter en de Griffier van de Eerste Kamer. Via de [liverstream](#) kunnen belanghebbenden rechtstreeks een plenair debat of bijeenkomst volgen. In het afgelopen jaar hebben op deze wijze tot wel drieduizend mensen tegelijkertijd de werkzaamheden van de Kamer gevolgd. Ook is de Eerste Kamer actief op [Twitter](#), door vanaf haar account stemmingsuitslagen en persberichten naar buiten te brengen. Daarnaast is er een driewekelijkse nieuwsbrief, de [EUupdate](#), waarin de EU-gerelateerde werkzaamheden van de Eerste Kamer zijn opgenomen.

www.eerstekamer.nl
en www.europapoort.nl

De Eerste Kamer is in het afgelopen parlementaire jaar geheel overgestapt naar een digitale vergadervoorziening. Met de introductie van de Eerste Kamer App hebben de Senatoren de mogelijkheid om via een iPad de vergaderstukken en -convocaten te ontvangen. Dit geldt voor zowel de commissievergaderingen als de plenaire vergadering. Ook is het mogelijk vanuit deze vergaderstukken door te linken naar het betreffende Kamerstukdossier. Hiermee kunnen de Senatoren snel en effectief worden voorzien van informatie die voor hen noodzakelijk is om de vergaderingen goed voor te bereiden.

*Lancering vernieuwde website
7 februari 2012*

Deze nieuwe werkwijze rond vergaderingen is in het afgelopen jaar voorspoedig verlopen bij zowel de Senatoren als de ambtelijke ondersteuning. Dit zorgde er voor dat meerdere buitenlandse parlementen, alsook de Tweede Kamer, interesse hebben getoond om over te gaan op dit systeem. Op 14 september 2012 heeft de Griffier van de Eerste Kamer het project gepresenteerd op de World e-Parliament Conference 2012. De kosten van de ontwikkeling van de App en de aanschaf van de iPad worden reeds in het eerste jaar ruimschoots gecompenseerd door de besparingen op papier-, print- en verzendkosten. In lijn hiermee verschijnt dit Jaarbericht, evenals vorig jaar, uitsluitend digitaal.

4.5 Onderwijsprojecten

Het aantal scholen dat het Derde Kamer-koffertje bestelt, blijft stijgen.²⁹ Ook dit jaar weer bestelde rond de zestig procent van de Nederlandse basisscholen een leskoffertje van de Derde Kamer, het gezamenlijke lesprogramma van de Eerste en Tweede Kamer voor de groepen zeven en acht van de basisschool. Dit geeft aan dat het lesprogramma van de Derde Kamer goed aansluit bij de behoefte van de leerkrachten aan goed lesmateriaal voor het door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen vastgestelde kerndoel “hoofdzaken leren van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger”.

Het lespakket dat in 2011 uitgebreid werd met een tweede deel is in 2012 verder gecombineerd met een nieuwe dvd. Op deze dvd staan vier korte filmpjes die de onderwerpen uit deel twee op een heldere manier in beeld brengen. Ze gaan over Prinsjesdag, de gang van een wetsvoorstel, verkiezingen en de Grondwet.

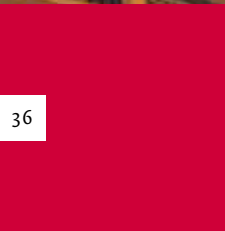

4.6 ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

Het in 2011 opgerichte ProDemos-Huis voor democratie en rechtsstaat heeft, in het streven om burgers en met name jongeren meer te betrekken bij de Nederlandse democratie, zeer frequent met bezoekersgroepen de Eerste Kamer bezocht. ProDemos biedt belangstellenden diverse mogelijkheden om kennis te maken met de politiek en stimuleert burgers om hierin een actieve rol te spelen. In het voorjaar van 2012 heeft de Griffier alle begeleiders van de bezoekersgroepen ontvangen en een uiteenzetting gegeven over de geschiedenis en de werkwijze van de Eerste Kamer. Deze bijeenkomst werd als zeer positief ervaren en zal mogelijk jaarlijks een vervolg krijgen.

²⁹ Bij aanvang van het verstrekken van de leskoffertjes in 2005 zijn 2500 koffertjes verstrekt. Voor het jaar 2012 ligt, bij vaststelling van het Jaarbericht, het aantal bestellingen reeds op 6180.

II De Eerste Kamer in internationaal verband

1. De Eerste Kamer en Europa

Zowel nationaal en Europees beleid als nationale en Europese wet- en regelgeving zijn nauw en in toenemende mate met elkaar verweven. Deze samenhang kwam in het parlementaire jaar 2011-2012 zeer duidelijk naar voren. De financieel-economische crisis in Europa en de aanpak ervan werden hoofdonderwerp van parlementair debat in de lidstaten. Het Europadebat in de Eerste Kamer ging behalve over deze financieel-economische thema's ook over onderwerpen als het functioneren van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Europees buitenlands en veiligheidsbeleid. Aan het EHRM werd een apart beleidsdebat gewijd, terwijl de bestrijding van de financieel-economische crisis in Europa en het Europees buitenlands en veiligheidsbeleid onder andere op de agenda stonden van de jaarlijkse Algemene Europese Beschouwingen die plaatsvonden op 3 april 2012.

1.1 Europese werkwijze

In de werkwijze van de Eerste Kamer zijn alle vakcommissies betrokken bij de toetsing van Europese ontwerpwet- en regelgeving. Hierdoor komt de samenhang tussen Europese en nationale wet- en regelgeving tot uitdrukking. Ook zijn de vakcommissies nauw betrokken bij dossieroverstijgende onderwerpen, Europees-inhoudelijke beleidsdebatten en interparlementaire contacten. Vakcommissies bepalen welke dossiers uit het jaarlijkse werkprogramma van de Europese Commissie hun bijzondere aandacht vergen en kunnen vanaf het moment van publicatie door de Europese Commissie in overleg treden met de regering of de Europese instellingen. Daarnaast zijn alle Kamercommissies verantwoordelijk voor de schriftelijke voorbereiding van implementatiewetgeving en goedkeuringswetten van Europese verdragen op hun werkerrein.

Voorbeeld: Richtlijnvoorstel gebruik passagiersgegevens

Een voorbeeld van een Europees dossier waarbij door een Kamercommissie bijzondere stappen zijn genomen, is het voorstel van de Europese Commissie voor een richtlijn over het gebruik van persoonsgegevens van passagiers voor de bestrijding van terrorisme en zware criminaliteit. Bij deze passagiersgegevens – ook wel PNR (*Passenger Name Record*) genoemd – gaat het om gegevens die passagiers aan luchtvaartmaatschappijen verstrekken wanneer zij een ticket boeken en wanneer zij inchecken voor een vlucht. Het betreft hierbij informatie zoals reisdata, ticketinformatie, stoelnummers en bagage-informatie. De informatie wordt verzameld voor commerciële doeleinden, maar is ook bruikbaar voor preventie, opsporing en vervolging van terrorisme en zware misdaad. De behandelende commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad heeft zowel met de Nederlandse regering als met de Europese Commissie over het voorstel gecorrespondeerd. In haar vragen richtte de commissie zich in het licht van de bescherming van de privacy op de noodzakelijkheid en proportionaliteit van de grootschalige opslag van persoonsgegevens. Omdat het antwoord van de Europese Commissie als inhoudelijk onbevredigend werd beoordeeld en lang op zich liet wachten, stuurde de commissie een tweede brief aan Brussel. Deze stap is bijzonder: het komt niet vaak voor dat nationale parlementen in het kader van de politieke dialoog met de Europese Commissie een tweede schriftelijke ronde beginnen.

Eigenstandige rol en samenwerking

In haar toetsing van Europese voorstellen streeft de Eerste Kamer ernaar complementair te zijn aan de werkzaamheden van de Tweede Kamer. Daarnaast wordt op afzonderlijke dossiers – waar dit toegevoegde waarde heeft – samengewerkt met de Tweede Kamer.

Een voorbeeld van deze samenwerking is het subsidiariteitsbezwaar dat de Staten-Generaal op 8 november 2011 stuurden naar de Europese instellingen over het voorstel voor tijdelijke herinvoering van binnengrenscontroles in uitzonderlijke omstandigheden. Zij stelden zich hierbij op het standpunt dat de competentie voor binnengrenscontroles duidelijk bij de lidstaten ligt en dat lidstaten bovendien reeds bestaande procedures hebben om die controles te verrichten. Ook zijn lidstaten beter in staat te beoordelen en te besluiten over herinvoering van dergelijke controles. Op andere momenten plaatst de Eerste Kamer haar eigen accenten, zoals in het geval van de subsidiariteitsbezwaren ten aanzien van de voorstellen van de Europese Commissie voor een richtlijn voor alternatieve geschillenbeslechting van consumenten en voor een verordening betreffende de online beslechting van consumentengeschillen. De Eerste Kamer achtte de voorstellen in strijd met het subsidiariteitsbeginsel omdat de noodzaak van deze weg naar harmonisatie onvoldoende werd onderbouwd.

Debat op hoofdlijnen Nederlands Europeabeleid

Met de gekozen Europese werkwijze streeft de Eerste Kamer ernaar haar aandacht te richten op de hoofdlijnen van Europees beleid en regelgeving en van het gevoerde Europeabeleid van de Nederlandse regering. De aandacht voor Europese ontwikkelingen reikt daarbij verder dan enkel aandacht voor EU-optreden. Zo wordt ook gekeken naar de werkzaamheden van de Raad van Europa en hoe die zich verhouden tot EU-beleid en -regelgeving.

De Eerste Kamer heeft zich, in samenwerking met de Tweede Kamer, actief ingespannen om de informatievoorziening van de regering aan het parlement te verbeteren. Teneinde het debat over de Europese koers van de regering verder te verdiepen, is tijdens de Algemene Europese Beschouwingen van 2010 in de Eerste Kamer gepleit voor een verbeterde informatievoorziening en verantwoording van het Nederlandse Europeabeleid.³⁰ In februari 2012 is vanuit beide Kamers in een brief aan de Minister van Buitenlandse Zaken erop aangedrongen dat de Staat van de Unie, het jaarlijkse beleidsdocument van de regering over de Europese agenda en de kabinetsinzet, meer dan in het verleden de Nederlandse opstelling in Europa op de verschillende beleids-terreinen in samenhang inzichtelijk zou moeten maken.

³⁰ Ook ten aanzien van de informatievoorziening door de regering bij de parlementaire behandeling van afzonderlijke Europese regelgevingvoorstellen is aangedrongen op betere informatievoorziening, met name wanneer voorstellen ter bespreking en besluitvorming voorliggen in de Raad van Ministers van de EU. Zie paragraaf 1.2.2, deel I 'Toezending Raadsdocumenten'.

Het streven van beide Kamers is om vanaf het parlementaire jaar 2012-2013 twee verantwoordingsmomenten van het Europebeleid van de regering tot stand te brengen. Het eerste verantwoordingsmoment ligt ná Prinsjesdag, wanneer het parlement de hoofdstukken van de rijksbegroting behandelt. In de memories van toelichting op de afzonderlijke begrotingsstaten zal de Europese dimensie van het (nationale) beleidsterrein door de regering verder worden geïntegreerd. Hetzelfde zal dan moeten gebeuren in de Miljoenennota. Het tweede verantwoordingsmoment ligt in december/januari met de publicatie van de vernieuwde Staat van de Unie. Dan moet het gaan om een meer integrale, samenhangende en fundamentele verantwoording van het gevoerde Europebeleid. De regering heeft ingestemd met deze voorstellen vanuit beide Kamers. In de Eerste Kamer vallen deze twee verantwoordingsmomenten samen met de Algemene Politieke en Financiële Beschouwingen in het najaar en met de Algemene Europese Beschouwingen in het voorjaar.

1.2 De financieel-economische crisis in Europa

De verwevenheid van Europese en nationale werkzaamheden van de Eerste Kamer is in het afgelopen parlementaire jaar sterk naar voren gekomen bij haar betrokkenheid bij de bestrijding van de eurocrisis. De samenhang tussen het Europese debat en de aandacht in de Eerste Kamer voor de risico's voor de Nederlandse schatkist en het toezicht op financiële markten onderstrepen dat het debat over de eurocrisis tegelijkertijd een Europees en een binnenlands debat is.

Het Europese debat over de eurocrisis kende twee hoofdthema's. Het meest in het oog springende was de financiële stabiliteit van de eurozone. De Eerste Kamer zag zich geconfronteerd met het verzoek van de regering de goedkeuring van twee Europese noodfondsen met voortvarendheid te behandelen. De Kamer heeft zich echter onverminderd ten doel gesteld deze wetsvoorstellen op een zorgvuldige wijze te behandelen. Op 11 oktober 2011 heeft de Eerste Kamer ingestemd met een wijziging van de begroting van het ministerie van Financiën die benodigd was voor de inwerkingtreding van de tijdelijke *European Financial Stability Facility* (EFSF). Op verzoek van de regering heeft zij de behandeling van de goedkeuringswet vijf dagen na aanvaarding door de Tweede Kamer afgerond. Bij de behandeling van het wetsvoorstel ter goedkeuring van het Verdrag tot instelling van het Europees Stabiliteitsmechanisme (het ESM-verdrag) heeft de Eerste Kamer zich uitgebreid geïnformeerd. Om gedetailleerd inzicht te verkrijgen in de precieze werking van het permanente stabiliteitsmechanisme ESM zijn op verzoek van de commissie voor Financiën door het ministerie van Financiën twee technische briefings gegeven. In aanvulling hierop heeft de commissie voor Financiën op 12 juni 2012 een informatiebijeenkomst³¹ georganiseerd waarbij vijf externe deskundigen zijn gehoord over verschillende aspecten van het ESM-verdrag.

Gedurende het gehele parlementaire jaar had de Eerste Kamer aandacht voor de garantieverplichtingen van Nederland in het kader van de Europese schulden crisis. Dit onderwerp is bij de Algemene Financiële Beschouwingen op 22 november 2011 door verschillende fracties aan de orde gesteld en ook bij de behandeling van wijzigingen in de begrotingsstaat van het ministerie van Financiën zijn vragen hierover gesteld. Op 4 juli 2012 heeft de commissie voor Financiën de regering bij brief verzocht om de Eerste Kamer niet alleen periodiek, maar ook integraal informatie te verschaffen over de risico's van garantieverplichtingen voor de overheidsfinanciën. Op 11 september 2012 besloot de commissie hierover nader te spreken met de regering, na een in oktober 2012 te organiseren gesprek met de Algemene Rekenkamer.

Een tweede hoofdthema van de eurocrisis was het pakket maatregelen om de begrotingsdiscipline in de eurozone te versterken en macro-economische convergentie te bevorderen. De commissie voor Financiën heeft naar aanleiding van het zogenaamde *two-pack* haar zorgen geuit over de gevolgen voor het budgetrecht van het parlement.³² De voorzitter van de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties heeft de regering namens de commissies voor Europese

³¹ Het videoverslag van deze bijeenkomst is hier te vinden.

³² Zie paragraaf 1.2.2 van deel I 'Toekomstige positie Eerste Kamer in begrotingscyclus'.

Samenwerkingsorganisaties en voor Financiën tijdens de Algemene Europese Beschouwingen verzocht in te gaan op onder andere de borging van democratische legitimiteit van de maatregelen. Daarbij wilde de Kamer opheldering over de informatiestromen van de regering naar zowel de Europese instellingen als naar de Staten-Generaal. Ook is in dit verband gesproken over de rol van nationale parlementen binnen het nog door de Eerste Kamer te behandelen Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de economische en monetaire unie.

Voorafgaand aan de Algemene Europese Beschouwingen hadden de leden zich persoonlijk op de hoogte gesteld van de Europese ontwikkelingen. Een werkbezoek aan Brussel van de commissies voor Europese Samenwerkingsorganisaties, Financiën en Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking op 4 en 5 maart 2012, stond voor een groot deel in het teken van de bestrijding van de eurocrisis. Zo spraken de deelnemende leden met de Voorzitter van de Europese Raad en de Eurocommissaris voor Economische en Monetaire Zaken en de Euro. Met de eerstgenoemde werd van gedachten gewisseld over de directe aanpak van de crisis op de korte termijn en over instrumenten en maatregelen die zich richten op het begrotingsbeleid van lidstaten en op economische groei voor de lange termijn. De delegatie sprak met de Eurocommissaris voor Economische en Monetaire Zaken en de Euro over het raamwerk voor *economic governance* (waaronder het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de economische en monetaire unie) en over de noodfondsen EFSF en ESM. Ook de situatie in Griekenland en in Spanje kwam aan de orde.

1.3 Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Eerste Kamerleden participeren actief in de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE). De Kamer acht het van belang dat deze activiteiten integraal deel uitmaken van het reguliere parlementaire werk in de Eerste Kamer en dat de werkzaamheden in het kader van de Raad van Europa systematisch worden besproken in de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties. Ook wordt in plenaire debatten aandacht besteed aan het werk van de Raad van Europa. Zo vond op 13 maart 2012 bijvoorbeeld een beleidsdebat plaats over fundamentele hervormingen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en de toetreding van de EU tot het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Tijdens de beraadslagingen lag de nadruk op de van de Nederlandse regering gewenste inzet bij de totstandkoming van de Verklaring over de rol en toekomst van het EHRM, die op 19 april 2012 in Brighton zou worden ondertekend. Er kon een groot aantal toezeggingen over de regeringsinzet worden genoteerd. Na de informele ministerconferentie van Brighton en de formele vergadering van het Comité van Ministers van de Raad van Europa heeft de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties in een mondeling overleg met de Minister van Buitenlandse Zaken, en vervolgens ook schriftelijk, getoetst in hoeverre de regering haar toezeggingen gestand heeft gedaan. Ook is in het debat een motie ingediend die de regering verzoekt zich te blijven inzetten voor de mensenrechten, conform haar verplichtingen die voortvloeien uit de EVRM en de jurisprudentie van het EHRM. Daarnaast werd de regering verzocht de toetreding van de Europese Unie tot het EVRM actief te bevorderen. Deze motie werd breed ondersteund.

Dit debat werd door drie Kamercommissies voorbereid met een deskundigengesprek. In de plenaire zaal gaven experts, zowel uit de rechtspraak als uit de wetenschap, hun visie op het functioneren van dit Europese gerechtshof en op de naleving van het verdrag waarop het is gebaseerd, het EVRM. Kamerleden en deskundigen wisselden daarbij van gedachten over praktische vraagstukken als de scheefgroei tussen de zakenlast en de capaciteit van het Hof, maar bediscussieerden ook het functioneren van het Straatsburgse Hof. In dit verband werd gesproken over de toegang tot het Hof, de verhouding tussen de rechtspraak door het Hof en die in de lidstaten en de vraag in hoeverre de rechtssystemen in de lidstaten in overeenstemming zijn met de bepalingen uit het EVRM.

> 34
geagendeerde
verordeningen

> p.46
Parlementaire
assemblee
van de Raad
van Europa

Symposium Europees
Veiligheidsbeleid
16 mei 2012

1.4 Symposium Europees Veiligheidsbeleid

Om de huidige ontwikkelingen in het Europees Veiligheidsbeleid overzichtelijk in kaart te brengen, organiseerde de Eerste Kamer op 16 mei 2012 een symposium getiteld: *Realities of European Security: reacting to growing uncertainties and waning capabilities*.³³ In de plenaire zaal gingen leden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking in discussie met experts uit binnen- en buitenland. Verschillende genodigden, onder wie een Russische oud-Minister van Buitenlandse Zaken, gaven hun visie op de manier waarop het hedendaagse Europa zijn eigen veiligheid waarborgt. De nadruk lag onder meer op de reacties van Europese autoriteiten op nieuwe dreigingsbeelden en op de vraag of en in hoeverre bezuinigingen op defensieorganisaties de vitale belangen van Europa zouden kunnen schaden. Tevens bespraken de aanwezigen de toekomst van de NAVO en kwamen de mogelijkheden voor het samenbrengen en delen van militaire capaciteiten aan bod. Het symposium was georganiseerd ter voorbereiding op een te houden beleidsdebat met de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie over deze onderwerpen. Wegens het demissionair worden van het kabinet in het voorjaar van 2012, werd besloten dit debat tot nader orde uit te stellen.

³³ Het verslag van het symposium is op de website van de Eerste Kamer gepubliceerd.

2. Internationale contacten

Traditionele, interstatelijke diplomatie – van regering tot regering – is niet de enige vorm van diplomatie. Regelmatig doen buitenlandse bewindspersonen tijdens officiële werkbezoeken nationale parlementen aan, opdat ze een beter beeld kunnen verkrijgen van het nationale politieke spectrum, inclusief standpunten van oppositiepartijen. De Eerste Kamer is zich bewust van de toegevoegde waarde van parlementaire diplomatie en verwoordde deze in een in 2010 vastgestelde notitie.

In dit kader ontving de Eerste Kamer ook dit vergaderjaar weer verschillende buitenlandse delegaties. Veel van deze ontmoetingen zijn gezamenlijk met de Tweede Kamer georganiseerd. Naast ontmoetingen met een aantal buitenlandse Senaatsvoorzitters en ontmoetingen met een multilateraal karakter, ontving de Eerste Kamer ook vertegenwoordigers van de uitvoerende macht. Daarnaast bestond er in het afgelopen parlementaire jaar bijzondere aandacht voor ontwikkelingen in interparlementaire Assemblees en interparlementaire conferenties in EU-verband. Hierna volgt een selectie van een aantal in het oog springende internationale ontmoetingen.

*Ontvangst
Voorzitter Duitse Bondsraad
6 juni 2012*

2.1. Bezoeken en ontvangsten

Vietnam

Op 28 september 2011 werd de minister-president van Vietnam, de heer Nguyễn Tân Dũng, ontvangen door de eerste Ondervoorzitter van de Eerste Kamer en de Voorzitter van de Tweede Kamer. Tijdens de bijeenkomst stond centraal dat het accent van de Nederlands-Vietnamese betrekkingen sinds het einde van de verwoestende oorlog in Vietnam in 1973 is verschoven van een ontwikkelingssamenwerkingsrelatie naar een intensieve handelsrelatie tussen gelijkwaardige partners. Tijdens het onderhoud werd gesproken over de mogelijkheden tot samenwerking op het gebied van klimaatverandering en watermanagement, alsook met betrekking tot onderwijs en gezondheidszorg.

Ontvangst minister-president
van Vietnam
28 september 2011

Naast het bezoek van de minister-president brachten de leden van de commissie voor Sociale Zaken van de Nationale Assemblée van de Socialistische Republiek Vietnam en vertegenwoordigers van het Vietnamese ministerie van Sociale Zaken op 3 april 2012 een werkbezoek aan de Eerste Kamer. De delegatie was in Nederland om een beeld te krijgen van het Nederlandse wetgevingsproces en meer in het bijzonder van de wetgeving op het gebied van huwelijks- en familierecht en op het gebied van werkgelegenheid en sociale zekerheid. De commissies voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en voor Veiligheid en Justitie wisselden met hun gasten van gedachten over deze onderwerpen.

43

Mali

Op 29 november 2011 sprak de toenmalig president van Mali, de heer Amadou Toumani Touré, in de plenaire zaal met de Voorzitter van de Eerste Kamer en met leden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking. De ontmoeting vond plaats in het kader van een driedaags officieel bezoek aan Nederland. De heer Touré gaf in de Eerste Kamer een uiteenzetting over de maatschappelijke ontwikkelingen in zijn land, gevolgd door een gedachtewisseling met de aanwezige Kamerleden. In de discussie werd gewag gemaakt van de gezamenlijke zorgen van beide landen over de negatieve *spillover* effecten van de onrust in Libië en de proliferatie van wapens in de Sahel-regio.

Ontvangst president van Mali
29 november 2011

Israël

Op 19 januari 2012 werd de minister-president van Israël, de heer Benjamin Netanyahu, ontvangen door de Voorzitters van de beide Kamers van de Staten-Generaal en nam hij deel aan een uitgebreid onderhoud in het gebouw van de Tweede Kamer met onder andere leden van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking. Voorafgaand aan deze gedachtewisseling bracht de heer Netanyahu een eerbetoon aan oud-Eerste Kamerlid Van Hulst. Tijdens de Tweede Wereldoorlog redde de heer Van Hulst als toenmalig directeur van een school in Amsterdam het leven van honderden Joodse kinderen.

Turkije

In 2012 vieren Nederland en Turkije 400 jaar diplomatieke betrekkingen. Een staatsbezoek van de Turkse president, de heer Abdullah Gül, aan Nederland was de culminatie van verschillende culturele evenementen en activiteiten die in dit kader in Turkije en Nederland plaatsvonden. De heer Gül werd op 18 april 2012 ontvangen in de Eerste Kamer door de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal. Tijdens het bezoek ging de president in gesprek met verschillende Kamerleden, onder andere over de betrekkingen tussen Turkije en Europa, de situatie in Syrië en de eventuele rol van de Verenigde Naties en de NAVO in dat conflict. In voorbereiding op dit staatsbezoek ontvingen leden van de commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en voor Europese Samenwerkingsorganisaties op 17 april 2012 een delegatie van Turkse parlementsleden voor een werklunch. De gesprekspartners bediscussieerden daarbij recente ontwikkelingen in Turkije, Nederland en Europa.

*Groepsportret Turkse delegatie,
Eerste Kamerleden
en Tweede Kamerleden
17 april 2012*

China

In 2012 vieren Nederland en de Volksrepubliek China het veertigjarig bestaan van de officiële bilaterale betrekkingen. In het kader hiervan bracht de voorzitter van het Staand Comité van het Nationale Volkscongres in de Volksrepubliek China, de heer Wu Bangguo, op 16 mei 2012 een bezoek aan de Eerste en Tweede Kamer. De heer Wu werd verwelkomd door de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal. Na een onderhoud volgde een gedachtewisseling tussen de heer Wu en Kamerleden, waarbij er aandacht was voor het feit dat Nederland en de Volksrepubliek China 40 jaar geleden officiële diplomatieke relaties op ambassadeursniveau zijn aangegaan.

*Ontvangst Voorzitter van
het Staand Comité van het
Nationale Volkscongres
in de Volksrepubliek China
16 mei 2012*

Een aantal maanden voorafgaand aan het bezoek van de heer Wu, op 27 oktober 2011, ontvingen de Staten-Generaal reeds de heer Jia Qinglin, voorzitter van de *National Committee of the Chinese People's Political Consultative Conference*. De heer Jia Qinglin werd vergezeld door enkele leden van de Chinese volksvertegenwoordiging en enkele topambtenaren van de Chinese regering. In een gesprek met Kamerleden sprak de heer Jia onder andere de Chinese bereidheid uit om bij te dragen aan de financiële stabiliteit van de eurozone en wees hij op de voorgenomen Chinese miljardeninvestering in de realisering van uiteenlopende watergerelateerde projecten.

Duitsland

Een delegatie van leden van de commissie voor Europese Zaken van de Duitse Bondsraad bracht op 13 oktober 2011 een bezoek aan de Eerste Kamer. De Voorzitter van de Eerste Kamer verwelkomde de Bondsraadleden. De daaropvolgende discussie met Kamerleden richtte zich voornamelijk op de eurocrisis en de maatregelen die in Europees verband genomen (kunnen) worden om de crisis het hoofd te bieden. De democratische legitimiteit en de parlementaire betrokkenheid in de lidstaten stonden daarbij centraal. De gesprekspartners benadrukten ook de goede bilaterale betrekkingen tussen Duitsland en Nederland.

Naast het bezoek van de Bondsraadleden bracht de Voorzitter van de Duitse Bondsraad (tevens minister-president van de deelstaat Beieren), de heer Horst Lorenz Seehofer, op 6 juni 2012 een bezoek aan de Staten-Generaal. In het kader van de nauwe betrekkingen tussen de Nederlandse en Duitse hogerhuizen treffen de beide Voorzitters elkaar jaarlijks. Voor de heer Seehofer, die sinds november 2011 Voorzitter van de Bondsraad is, was dit de eerste kennismaking met de Eerste Kamer. Hij sprak bij deze gelegenheid met de Voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal over verschillende zaken van wederzijds belang, waarbij wederom de crisis in de eurozone centraal stond. In deze context kwamen het Europees Stabiliteitsmechanisme en de rol van nationale parlementen in de begrotingscyclus aan de orde. Voorts stonden de drie Voorzitters stil bij het energievraagstuk en de noodzaak van investeringen in energienetwerken.

Roemenië

Op 16 december 2011 ontmoette de tweede Ondervoorzitter van de Eerste Kamer zijn Roemeense collega, de heer Cristian Diaconescu. Zij spraken onder meer over de economische crisis, de parlementaire verkiezingen die voor december 2012 in Roemenië voorzien zijn en de betrekkingen tussen de beide Senaten. Ook de Nederlandse positie inzake de Roemeense toetreding tot het Verdrag van Schengen kwam uitgebreid aan de orde. Hierbij werden de Nederlandse punten van zorg toegelicht en sprak de heer Diaconescu de wens uit tot een compromis te komen. Op 11 september 2012 is dit onderwerp opnieuw aan de orde gekomen in een gesprek van de commissie voor Immigratie & Asiel/JBZ-Raad met de Roemeense ambassadeur, mevrouw Ireny Comaroschi.

Ontvangst
Voorzitter Duitse Bondsraad
6 juni 2012

Luxemburg

De heer Laurent Mosar, Voorzitter van het parlement van Luxemburg, bracht op 19 januari 2012 een bezoek aan de Staten-Generaal. Na een gesprek met de beide Kamervoorzitters sprak de heer Mosar met leden van de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer en leden van de vaste commissie voor Europese Zaken van de Tweede Kamer. De onderwerpen van gesprek waren het Europees Stabiliteitsmechanisme, het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid van de Europese Unie als ook ontwikkelingen in de Benelux.

Canada

Op 15 april 2012 trad de Voorzitter van de Eerste Kamer op als gastheer tijdens een lunch met een delegatie van parlementariërs en ondernemers uit Canada, georganiseerd door de Canada-Netherlands Friendship Group. In aanwezigheid van de Voorzitter van de Eerste Kamer nam de delegatie deel aan een herdenkingsdienst en kranslegging op de Canadese oorlogsbegraafplaats in Holten.

2.2. Parlementaire Assemblies en conferenties

Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa (PACE)

De Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa, beter bekend als de PACE (*Parliamentary Assembly of the Council of Europe*), is samengesteld uit 318 volksvertegenwoordigers uit de 47 landen verenigd in de Raad van Europa. Deze Raad streeft de handhaving van mensenrechten en democratie na en zet zich in voor de bevordering van de rechtsstaat. De Staten-Generaal heeft een zeer actieve PACE-delegatie van zeven leden, onder wie vijf leden vanuit de Eerste Kamer. De secretaris-generaal van de Raad van Europa, de heer Thorbjørn Jagland, prees de constructieve opstelling van de Nederlandse PACE-leden tijdens zijn bezoek aan de Eerste Kamer in november 2011. De heer Jagland sprak de hoop uit dat Nederland ook in de toekomst een positieve bijdrage blijft leveren aan de Raad.

De Nederlandse PACE-delegatie maakt zich sterk voor de onafhankelijkheid en het goed functioneren van het EHRM. Naar aanleiding van een resolutie van een Eerste Kamerlid verwelkomde de Assemblée op 4 oktober 2011 het Palestijns parlement als *Partner for Democracy*. Dit houdt in dat het nauwer betrokken wordt bij het werk van de Raad van Europa en als waarnemer deel mag nemen aan de bijeenkomsten van de PACE. Op 29 maart 2012 is onder leiding van een Eerste Kamerlid een rapport gepubliceerd over de behandeling van bootvluchtelingen op weg

van Libië naar Europa, getiteld *Lives lost in the Mediterranean Sea: who is responsible?*. Ook waren Leden betrokken bij verschillende verkiezingswaarnemingsmissies. Zo leidde een Eerste Kamerlid in het kader van de PACE de waarnemingsmissies in Rusland, waar in het afgelopen parlementaire jaar zowel parlamentsverkiezingen (4 december 2011) als presidentsverkiezingen (4 maart 2012) plaatsvonden.

Association of European Senates (AES)

De AES bestaat sinds 2000 en is een forum voor 15 Europese Senaten dat zich ten doel stelt om onder meer de betrekkingen tussen de lidstaten te versterken en het tweekamerstelsel binnen het democratisch bestel te promoten. Op 16 maart 2012 hield de Voorzitter van de Eerste Kamer tijdens de 14e bijeenkomst van de AES een betoog over de wijze waarop parlementen kunnen bijdragen aan de stabiliteit van de eurozone. De bijeenkomst stond in het teken van de internationale economische en financiële crisis en de rol van parlementen in het bestrijden van die crisis.

Conferentie van Parlementsvoorzitters van de Europese Unie

Van 19 tot 21 april 2012 bezocht de Voorzitter van de Eerste Kamer de jaarlijkse Voorzittersconferentie, waarbij de Voorzitters van de nationale parlementen van de EU en de Voorzitter van het Europees Parlement samenkwamen. De conferentie stond voornamelijk in het teken van de Europese schulden crisis en de rol van de nationale parlementen onder het nog in werking te treden Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de economische en monetaire unie. Tijdens de bijeenkomst bleek dat parlementen worstelden met de vraag hoe de nationale begrotingscyclus in overeenstemming kan worden gebracht met de Europese procedures inzake de toetsing van begrotingsvoorstellen, een punt waar het Nederlandse parlement veel belang aan hecht. Daarnaast bereikten de Voorzitters overeenstemming over de invulling van een nieuwe Interparlementaire Conferentie om toezicht te houden op het Gemeenschappelijke Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) van de EU. Deze bijeenkomst vervangt vanaf september 2012 de vergaderingen van de voorzitters van de Kamercommissies voor buitenlandse zaken en voor defensie van de EU.

COSAC

De vaste commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties houdt vanuit haar aanjaagfunctie in de Eerste Kamer waar het gaat om de Europese werkwijze, ook nauw contact met haar zustercommissies in andere EU lidstaten. Tijdens de COSAC-conferentie komen afgevaardigden van de commissies voor Europese aangelegenheden uit de nationale parlementen van de EU-lidstaten en een delegatie uit het Europees Parlement samen met het oog op het uitwisselen van informatie en *best practices*. Tweemaal per jaar worden een voorzittersbijeenkomst en een plenaire vergadering georganiseerd. De afgevaardigden uit de Eerste Kamer namen onder meer deel aan discussies over het Meerjarig Financieel Kader 2014-2020 en een evaluatie van de ervaringen van nationale parlementen met het Verdrag van Lissabon, het klimaat- en energiebeleid voor 2020 en de schulden crisis en verschillende aspecten van de versterking van de interne markt.

Beneluxparlement

De 49 leden van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, ook wel het Beneluxparlement genoemd, komen regelmatig samen. De Raad adviseert de Beneluxregeringen onder andere over buitenlands beleid, mensenrechten, douanerechten en waterwegen. In het parlementaire jaar 2011-2012 was Nederland voorzitter van het Beneluxparlement en vonden de plenaire sessies in de Eerste Kamer plaats. Hierbij waren ook verschillende Nederlandse bewindslieden aanwezig. Als een van de vele activiteiten hield de plenaire vergadering op 16 december 2011 een actualiteitendebat over nucleaire veiligheid, nadat het Beneluxparlement, naar aanleiding van de kernramp in Fukushima, de samenwerking tussen Nederland, België en Luxemburg op dit vlak had onderzocht.

Parlementaire Assemblée van de NAVO

De 28 lidstaten van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) werken samen om de veiligheid en vrijheid van de bondgenoten met behulp van politieke en militaire middelen te garanderen. De NAVO Parlementaire Assemblée is een overleg van 257 parlementariërs uit de lidstaten, aangevuld met 66 parlementariërs van anderzijds betrokken landen. De Assemblée sprak dit jaar voornamelijk over de voortgang van de militaire operaties in Afghanistan, Libië, de Hoorn van Afrika en Kosovo. Daarbij kwamen ook vraagstukken over de bezuinigingen op militaire capaciteiten en partnerschappen met derde landen aan bod.

Parlementaire Assemblée van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)

De Parlementaire Assemblée van de OVSE bestaat uit 320 parlementariërs uit 56 lidstaten. De Assemblée heeft tot doel het bevorderen van de dialoog tussen parlementen over wapen-beheersing en conflictpreventie, democratische instituties, mediavrijheid en legitieme verkiezingsprocessen, discriminatie van vrouwen en etnische minderheden en het herstel van de stabiliteit en de *rule of law* in postconflictgebieden. In 2011 concentreerde de Assemblée zich onder andere op het toetredingsvoornemen van Kroatië tot de Europese Unie, de ontwikkelingen in de Noord-Afrikaanse regio en het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan over het berggebied Nagorno-Karabach. In 2012 stonden onder andere de behandeling van de Oekraïense oppositieleider Joelija Tymosjenko en het geweld in Syrië centraal. Ook besprak de Assemblée – op voorstel van een Eerste Kamerlid – de duurzame landbouw en voedselprijzen in het OVSE-gebied.

Interparlementaire Unie (IPU)

De IPU bestaat al sinds 1889 en voorziet in een overlegforum voor alle democratisch gekozen nationale parlementen in de wereld. Het doel is bij te dragen aan de samenwerking tussen de staten en verankering en versterking van de representatieve democratie. De IPU komt twee keer per jaar samen. In oktober 2011 vond in de Zwitserse hoofdstad Bern, de 125e vergadering van de IPU plaats. In 2012 april was Oeganda gastland. De Nederlandse delegatie onder leiding van de Eerste Ondervoorzitter van de Eerste Kamer reisde daartoe naar de plenaire vergadering in Kampala. Tijdens deze bijeenkomst deed de Nederlandse delegatie onder meer een oproep aan alle aanwezige parlementariërs om de vrijheid van meningsuiting, het recht op welzijn en zorg en gelijke rechten voor seksuele minderheden te bevorderen.

Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP)

Als consultatief orgaan van de Interparlementaire Unie functioneert op wereldniveau de *Association of Secretaries-General of Parliaments* (ASGP). De ASGP vergadert parallel aan de IPU. Vele onderwerpen op het terrein van staats- en parlementair recht, en organisatie en inhoudelijke ondersteuning van het parlementaire werk krijgen binnen de ASGP aandacht. De Griffier van de Eerste Kamer verzorgde in Bern op basis van de ervaringen in de Eerste Kamer onder grote belangstelling een presentatie over digitalisering van het parlementaire vergadercircuit. Hij werd gekozen tot lid van het *Executive Committee* van de ASGP.

III Bijlagen

1. Samenstelling fracties in 2011-2012

VVD (16 zetels)

Beckers, mr. H.G.J.M.
Bröcker, mr. W.L.J.
Broekers-Knol, mr. A.
Dupuis, prof. dr. H.M.
Duthler, mr. dr. A.W. (fractiesecretaris)
Graaf, mr. G.J. de (Voorzitter Eerste Kamer)
Grave, mr. F.H.G. de
Hermans, drs. L.M.L.H.A. (fractievoorzitter)
Huijbregts-Schiedon, W.H. (vice-fractievoorzitter)
Kappen, generaal-majoor der Mariniers (b.d.), F.E. van
Kneppers-Heijnert, prof. mr. dr. E.M.
Knip, drs. M.A.J.
Rey, J.F.B. van
Schaap, prof. dr. ing. S.
Schouwenaar, mr. J.M.
Swagerman, mr. B.J.

PvdA (14 zetels)

Barth, drs. M.A.M. (fractievoorzitter)
Beuving, mr. dr. J.
Horst, dr. G. ter
Koole, prof. dr. R.A.
Linthorst, drs. M.Y.
Meurs, prof. dr. P.L.
Noten, drs. H.C.P.
Postema, drs. A.
Putters, prof. dr. K. (eerste Ondervoorzitter Eerste Kamer, vice-fractievoorzitter)
Schrijver, prof. dr. N.J.
Sent, prof. dr. E.M.
Sylvester, dr. J.J. (fractiesecretaris)
Vlietstra, J.G.
Vries, prof. mr. K.G. de

CDA (11 zetels)

Bijsterveld, prof. dr. S.C. van
Brinkman, mr. drs. L.C. (fractievoorzitter)
Essers, prof. dr. P.H.J.
Flierman, dr. A.H.
Franken, prof. dr. H. (tweede Ondervoorzitter Eerste Kamer, vice-fractievoorzitter)
Hoekstra, mr. W.B.
Linden, drs. P.R.H.M. van der
Lokin-Sassen, mr. P.E.M.S.
Martens, drs. M.J.Th.
Terpstra, drs. G.H.
Vries-Leggedoor, G. de (fractiesecretaris)

PVV (10 zetels)

Dijk, P. van
Faber-van de Klashorst, M.H.M.
Frijters-Klijnen LL.B., BHS, M.A.J.L.
Graaf, M. de (fractievoorzitter)
Graaff, drs. M.J.R.L. de (fractiesecretaris)
Klever, drs. R.J. (vice-fractievoorzitter)
Popken LL.M., G.J.F.
Reynaers, mr. T.P.A.M.
Sörensen, drs. R.
Strien, ir. drs. G.A. van

SP (8 zetels)

Elzinga, A.
Kox, M.J.M. (fractievoorzitter)
Quik-Schuijt, mr. A.C.
Reuten, dr. G.A.T.M.
Ruers, mr. dr. R.F.
Slagter-Roukema, drs. T.M. (vice-fractievoorzitter)
Smaling, prof. dr. ir. E.M.A.
Vliegthart, dr. A. (fractiesecretaris)

D66 (5 zetels)

Backer, jhr. mr. J.P. (fractiesecretaris)
Boxtel, mr. R.H.L.M. van (fractievoorzitter)
Engels, prof. mr. J.W.M. (vice-fractievoorzitter)
Graaf, mr. Th.C. de
Scholten, mr. M.C.

GroenLinks (5 zetels)

Boer, mr. drs. M.M. de
Ganzevoort, prof. dr. R.R.
Strik, mr. dr. M.H.A.
Thissen, C.P. (fractievoorzitter)
Vos, ir. M.B. (fractiesecretaris)

ChristenUnie (2 zetels)

Ester, dr. P. (vice-fractie voorzitter, fractiesecretaris)

Kuiper, prof. dr. R. (fractie voorzitter)

SGP (1 zetel)

Holdijk, mr. G. (fractie voorzitter)

50PLUS (1 zetel)

Nagel, J.G. (fractie voorzitter)

Partij voor de Dieren (1 zetel)

Koffeman, drs. N.K. (fractie voorzitter)

Onafhankelijke Senaatsfractie (1 zetel)

Lange, prof. dr. C.A. de (fractie voorzitter)

2. Commissies

Op 7 juni 2011 zijn door de Eerste Kamer de hierna weergegeven vaste Kamercommissies ingesteld.

- Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koningin (BZK/AZ)
- Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO)
- Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I)
- Europese Samenwerkingsorganisaties (ESO)
- Financiën (Fin.)
- Immigratie & Asiel / JBZ-Raad (I&A/JBZ)
- Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening (IMRO)
- Koninkrijksrelaties (KOREL)
- Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)
- Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)
- Veiligheid en Justitie (V&J)
- Verzoekschriften
- Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Op 4 oktober 2011 is op grond van artikel 34, lid 2 van het Reglement van Orde van de Eerste Kamer der Staten-Generaal een bijzondere commissie ingesteld:

- Parlementaire Onderzoekscommissie Privatisering/Verzelfstandiging Overheidsdiensten

3. De Eerste Kamer in cijfers

3.1 Wetgeving in cijfers

3.1.1 Behandelde wetsvoorstellen

	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008- 2009	2007-2008
Totaal aantal wetsvoorstellen behandeld (incl. begrotingen en planologische kernbeslissingen)	311	276	256	257	199
<i>Aantal hamerstukken</i>	253	135	137	194	147
<i>Aantal plenaire vergaderingen</i>	38	34	37	41	39
<i>Aantal commissievergaderingen waarin voorbereidend onderzoek plaatsvond</i>	72	61	72	65	98
<i>Aantal wetten in voorbereidend onderzoek</i>	122	77	133	90	123
<i>Verworpen wetsvoorstellen</i>	4 ⁴³	1	2	0	3

3.1.2 Behandelde Europese voorstellen

Aantal / type Europees voorstel	2011-2012		2010-2011	
	Geagendeerd in vakcommissies	Overleg met de regering	Geagendeerd in vakcommissies	Overleg met de regering
<i>Richtlijnen</i>	11	5	12	7
<i>Mededelingen, adviezen en aanbevelingen</i>	32	15	32	15
<i>Besluiten</i>	3	0	5	3
<i>Beschikkingen</i>	0	0	0	0
<i>Verordeningen</i>	34	20	17	8
<i>Groenboeken</i>	4	1	7	2
<i>Witboeken</i>	1	1	1	1
<i>Lidstaatinitiatieven</i>	0	0	0	0
<i>Verslagen van de Europese Commissie</i>	2	2	2	1
<i>Consultaties</i>	0	0	2	1
<i>Europese dossiers geagendeerd in commissies (m.u.v. JBZ-instemmingsbesluiten)</i>	87	44	78	38
<i>JBZ-instemmingsbesluiten</i>	0	0	0	0

Met ingang van het parlementaire jaar 2009-2010 kent de Eerste Kamer een nieuwe Europese werkwijze. Deze werkwijze is gebaseerd op de eigenstandige rol van de Kamer bij het Europese beleids- en wetgevingsproces.

Op basis van een zelfstandige afweging besluiten commissies of zij een Europees voorstel in behandeling willen nemen en zo ja, hoe zij – zoveel mogelijk gelijk aan de procedures voor de behandeling van een nationaal wetsvoorstel – invulling willen geven aan deze behandeling.

⁴³ Dit zijn: het wetsvoorstel verplichte voorafgaande bedwelmig bij verbod op ritueel slachten zonder voorafgaande bedwelmig, het voorstel tot introductie van een echtscheidingsnotaris, de wijziging van de Wet personenvervoer 2000 en de wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning in verband met de introductie van een doeluitkering.

Bij de introductie van deze nieuwe werkwijze in september 2009 heeft de Kamer besloten de Europese werkwijze voor het einde van de zittingsperiode (2011) te evalueren. Deze interne evaluatie heeft geresulteerd in een aantal aanbevelingen ter versterking van de nieuwe werkwijze die door de Kamer zijn vastgesteld. Een groot aantal van deze aanbevelingen ziet op interne procedures, zoals die door de vaste Kamercommissies ter zake worden gehanteerd. Daarnaast is er een aantal aanbevelingen waarvoor de medewerking van de regering wordt gevraagd. In een brief aan de minister-president van 8 april 2011 heeft de Voorzitter van de Eerste Kamer de aandacht voor deze aanbevelingen gevraagd. In een reactie van 26 mei 2011 gaat de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken onder andere in op de verzoeken omtrent de tijdigheid van BNC-fiches en het verzoek om expliciete rapportage aan de Eerste Kamer over de wijze en het moment waarop de regering de door een Eerste Kamercommissie gewenste inzet in Raadsonderhandelingen heeft bepleit en met welk resultaat.

Voor diverse Europese besluiten op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) had de Nederlandse minister tot 1 december 2009 de instemming van de beide Kamers der Staten-Generaal nodig alvorens hij in de Raad van Ministers met een besluit akkoord kon gaan. Dit was geregeld in de goedkeuringswetten bij de Verdragen van Maastricht, Amsterdam en Nice. Aldus kwam aan de beide Kamers een vetorecht toe. In de Eerste Kamer werd de instemming verleend door de plenaire vergadering, maar voorbereid door de voormalige commissie voor de JBZ-Raad. Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon per 1 december 2009 is dit instemmingsrecht sterk beperkt.

3.1.3 Doorlooptijden wetsvoorstellen

In het wetgevingsproces kunnen onder meer de volgende fasen worden onderscheiden: adviesaanvraag bij de Raad van State, behandeling in de Tweede Kamer, behandeling in de Eerste Kamer en het tijdsverloop tot publicatie van de wet. In onderstaande tabel is per fase de gemiddelde, minimale en maximale doorlooptijd in dagen weergegeven.

	Gemiddelde duur			Minimale duur			Maximale duur		
	11-12	10-11	09-10	11-12	10-11	09-10	11-12	10-11	09-10
<i>Raad van State</i> ⁴⁴	47	45	47	1	1	1	152	227	169
<i>Tweede Kamer</i>	204	187	176	6	15	10	1841	1961	1381
<i>Eerste Kamer</i>	104	91	102	5	5	12	1804	964	1827
<i>Publicaties</i>	31	36	36	1	2	2	211	182	134

De gemiddelde doorlooptijd van een wetsvoorstel in de Eerste Kamer bedroeg 104 dagen. Dit is 13 dagen meer dan in het voorgaande parlementaire jaar. De Eerste Kamer handelde 50 % van de wetsvoorstellen binnen 54 dagen af en 90 % binnen 238 dagen. Het wetsvoorstel dat het snelst is afgehandeld door de Kamer in het parlementaire jaar 2011-2012 is het wetsvoorstel tot wijziging van de begrotingsstaat van het ministerie van Financiën in verband met de European Financial Stability Facility. Het wetsvoorstel is op 6 oktober na hoofdelijke stemming aangenomen door de Tweede Kamer. De Eerste Kamer heeft het voorstel op 11 oktober 2011 eveneens na hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsvoorstel met de langste behandeltijd was de Wijziging Wet notarisambt inzake vervallen nationaliteitsvereiste benoeming notaris, met een doorlooptijd van 1804 dagen. Reden voor de vertraging in de behandeling van dit wetsvoorstel was onder meer een bij het Europese Hof van Justitie aanhangige zaak over het vereisen van de nationaliteit van de betreffende lidstaat voor de toegang tot het beroep van notaris.

⁴⁴ Bron: Raad van State, Directe Wetgeving.

3.2 Gebruik van bevoegdheden in de Eerste Kamer

3.2.1 Moties, schriftelijke vragen, interpellaties, novelles

Vergaderjaar	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
<i>Moties (totaal)</i>	58	55	52	39	32
<i>a. aangenomen</i>	16	32	18	20	14
<i>b. verworpen</i>	24	12	23	7	9
<i>c. aangehouden</i>	3	5	1	3	1
<i>d. ingetrokken</i>	11	3	5	6	6
<i>e. gewijzigd</i>	4	3	5	3	2
<i>Schriftelijke vragen</i>	12	6	12	15	11
<i>Interpellaties</i>	1 ⁴⁵	0	0	0	2
<i>Novelles</i>	1	0	1	0	1

Een tweetal zaken valt op in bovenstaande tabel. Ten eerste is er sprake van een sterke afname van het aantal aangenomen moties, terwijl het aantal ingediende moties iets is gestegen. Het aantal schriftelijke vragen is dit ten opzichte van het parlementaire jaar 2010-2011 gestegen en is daarmee op hetzelfde niveau als de jaren daaraan voorafgaand.

⁴⁵ Op 11 september 2012 is de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geïnterpelleerd over mogelijk forse kortingen op de pensioenen van 3 miljoen Nederlanders.

Colofon

Dit is een uitgave van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal

Ontwerp en vormgeving
Corps ontwerpers
www.corps.com

Fotografie
Hans Kouwenhoven

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20017
2500 EA Den Haag
Binnenhof 22
2513 AA Den Haag

telefoon 070 312 92 00

fax 070 312 93 90

internet www.eerstekamer.nl
www.europapoort.nl

e-mail postbus@eerstekamer.nl

twitter @EersteKamer